

Güneş Ateş Sunmak

öyküler

Ş. ZİN YEZİDA TAMARA

Özgür Kadın Hareketi Yayınları

Öyküler

Güneş Ateş Sunmak

Özgür Kadın Hareketi Yayınları

BASIM YERİ: **AZADİ MATBAASI**

BASIM TARİHİ: **ŞUBAT 2006**

İçindekiler

I. Öykü

Bir Mahallenin Öyküsü	5—8
Nurten	8—10
Perihan	10—12
Saniye Abla	12—13
Mercan Nine	13—14
Vasfiye	14—17
Babamı Şimdi Anlıyorum	17—31

II. Öykü

Sipan'a Uzanan Dünya	33—45
----------------------	-------

III. Öykü

Güneşe Ateş Sunmak	47—62
--------------------	-------

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Genellikle -iki odadan oluşan, tek katlı, alçak-küçük pencereleli toprak evlere bakıldığında burada kimselerin yaşamadığı sanılırdı. Yıkık avlu duvarının taş ve toprağı hemen aşağısından geçen toprak yola dökülür; buradan geçen her araba öncelikle yolun temizlenmesini beklerdi. Bu duvarı onarmak kimsenin aklına gelmezdi. Ne mahallelinin ne de araba sürücülerinin. Yol, avlu duvarı ve evler bir uyum halindeydi. Bu manzarayı bozan tek şey, her gün iplere asılan rengarenk çamaşırlardı.

Kendi içinde kapanık insanların yaşadığı mahallenin en canlıları, çocuklardı. Solgun, donuk bakışları büyük insanları anımsatsa da, tenekeden yapılmış arabaların peşinden koştururken çocuk olduklarını gösteriyorlardı. Çoğunu yalınayak ve paçavra olmuş giysiler içinde görmeye, elmacık kemiklerinde kuruyan gözyaşlarına, saçları dağınık kız çocuklarının dövülmelerine alışılmıştı artık. Ellerindeki kuru ekmeği kaptırmamaya çalışıyorlardı ve sürekli kavgalı olurlardı aralarında. Ya ağaçtan yapılmış atları ellerinden alınmış olurdu ya da topraktan yaptıkları evleri yıkılmış olurdu. Kavga büyüyerek kadınların da katıldığı bir ağız kavgasına dönüşürdü. Küfürlerin havada uçuştığı bu kavga saatlerinde *“min tu mala babê ji dit”* *“zarokênte ji weke te ne”* sözleri ile akşama kadar devam edilir; kocalar, babalar, abiler yolun başında görününce de bu ortam yerini sükunete bırakır, sanki hiçbir şey olmamış gibi yaşam devam edip giderdi.

Bütün gün iş peşinden koşturan mahallenin erkekleri bu kavgaları görmezden gelir, birkaç lokma yemek yedikten sonra uyumaya başlarlardı. *“Babo, babo”* diye coşkuyla kucaklarına oturan çocuklarına fazla aldırılmazlardı. Çünkü onlara ayıracak fazla zamanları olmaz; onların karınlarını doldurma telaşını yaşarlardı. *“Here li gel dayka xwe”* diyerek çocuklarını kendilerinden uzaklaştırıyorlardı. Bazen de nasırlı elleriyle saçlarını okşar, çocuklar da bununla yetinirlerdi. Bu küçük sevgi göstergesi bile çocuklara yetiyor, *“babê min en zêde ji min hes dike”* sözleriyle kardeşlerini ve arkadaşlarını kıskandırmaya çalışıyorlardı.

Çocukların en büyük eğlencesi akşam üzerleri nöbet değişimine giden askerlerin yoluna çıkıp, birbirlerinden

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

öğrendikleri “*asker abe selam*” sözleriyle askeri duruşa geçmek ve askerlerin onlara vereceği cevabı beklemektir. Askerler gittikten sonra da kendileri düzene geçer, toprak yoldan gidip-gelirlerdi.

Yaşamın varlığının ve yokluğunun fazla fark edilmediği bu mahallede, kendi hallerinde olan insanların verdikleri yaşam mücadelesi sadece bir refleksten ibaretti. Ölüm onlar için sıradanlaşmış, yas tutma töresi anlamını yitirmişti. Yataklarında ölü buldukları her kişi için “*rehma xweda ye. Xwedê gunehên wê efu bike*” denilerek yaklaşılr, hastaları için doktor parası bulamayınca da “*xwedê mezîne*” diyerek kaderlerine terk edilirdi. Yaşamın anlamını bilmemelerinden, yokluğun kendisiyle getirdiği çıkmazlıktan dile gelen bu sözler yarınları olan güvensizliği de yansıtıyordu. Yaşamak bu mahallede büyük bir hüner olduğu kadar, sıradan bir işti de.

Bu mahallede kızlar, yalnızca on iki-on üç yıl yaşarlardı. Çünkü kaderleri açılır(!), yuva sahibi olmak için buradan ayrılırlardı. Düğünler sadece gelin olan çocukları heyecanlandırırdı. Düğününe bir-iki ay kala, yakın bir akraba evine gönderilir ve evliliğe hazırlanırlardı. Baba evine; kulaklarında uzun, ortasında mavi ya da kırmızı taşlar olan küpeler, kollarında iki burma bilezik ve parmaklarında irili-ufaklı yüzüklerle; kafalarına kadınlık yerleştirilmiş bir şekilde dönerlerdi. Nasihatler öyle verilirdi ki, onları tanıyanlara sanki bir ay önceki çocuklar değillermiş gibi gelirdi. Kendilerini bekleyen trajik yaşamın farkında olmadan, büyüklerinin ellerini öperlerken, akranlarına da yan gözle ve cilveyle bakar “*nexşel ve*” der; annelerinin göz yaşlarıyla uğurlanırlardı.

Yöresel kıyafetlerin yerine, zengin bir ailenin kızına ait olan eski bir gelinlik, belli para karşılığında kiralanırdı. Hemen herkesin tanıdığı bu gelinlik, bazılarına dar, bazılarına da bol gelirdi. Fakat bu beyaz tülü giymek, tüm genç kızların hayaliydi. Bir tabu olan makyaja da izin verilir, abartılı yapılmasına karşın ses çıkarılmazdı. Kırk gün sonra baba evine “*zêri*” olarak gelen genç kızların solgun, donuk bakışları dikkat çekerd. Kadın edasıyla anne ve kız kardeşlerine anlattıkları kaynana ve görümceler daha ilk günden sohbet konusu olur; ne kadar iyi insanlar oldukları anlatılarak bitirilmezdi. Ancak bu övgüler bir

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

yıl sonra şikayete dönüşür ve doğurduğu çocuğun geceler boyu uyutmadığından yakınırlandı.

Mahallelinin günlük yaşamının çoğunu ev işleri ile geçirdiği görülürdü. Arada bir yaşanan olaylar olmasa, kimsenin bunların varlığından haberi olmazdı. Belediyenin belli saatlerde akıttığı çeşme kalabalık olur, konular kısır döngü içinde döner dururdu. Ta ki mahallelinin ilk kez tanık olduğu “*keç revandin*” yani “*kız kaçırma*” olayı ortaya çıkana dek.”*Me dizani, ew zılam wala wala wan deran ne digeri*” diyerek, birbirlerini onaylıyorlardı. Bu ilkten sonra bir kaçış daha yaşanınca, olgunlaşan kızlarının çeyizlerini hazırlamaya hız verdiler.

Mahallenin, askeri binalara yakınlığı nedeniyle askerlerin geçişleri çok sık olurdu. Genç kızlar, ellerinde işledikleri dantelleri ile ağızlarındaki sakızlarla pencerelerin önünde oturur, geçen askerleri izlerlerdi. Bakışarak ve işaretleşerek başlayan aşk serüvenleri, mektuplaşmalarla sürer giderdi. Çok azı evlilikle sonuçlanan bu serüvenlerin çoğu hüsrarla biterdi.

Erkekler için mahallenin yaşamı fazla bağlayıcı değildi. Toy delikanlılar, anne ve babalarına uyguladıkları baskı nedeniyle kendi dünyalarını yaşıyorlardı. Lastik ayakkabı yerine, parlak iskarpin giyip, bir de takım elbise giydiler mi forslarına diyecek yoktu. Hele büyük şehir görmüş ise, siyah güneş gözlükleri ile her an insanın karşısına çıkarlardı. Fakat ağırlaşan yaşam koşulları ya onları savuruyor ya da küçük bir işe girip, aile sahibi oluyorlardı. Böylece onlar da anne-babalarının yaşamını aşmayan bir yaşamın sahibi oluyorlardı.

Aşkın, sevginin, yaşam kanunlarının bu mahallede öldüğü, yirmisine gelmiş tüm kadın ve erkeklerin yüzlerinden belli oluyordu. Ölüm onlar için bir kabus değil, bir yaşam alışkanlığı haline gelmişti. Çünkü onlar *ölü canlardı*.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

NURTEN

Dört metre karelik odada, beşiğin üzerine eğilmiş, iki aylık bebeğini emziren Nurten, tüm gece uyumamanın verdiği yorgunlukla arada bir çocuğunun üzerine düşüyor, ani irkilmelerle kendine geliyordu. Yorgunluktan morarmış ve kızarmış gözlerle, soğuktan yorganlara sıkıca sarılmış çocuklarına bakıyor, ağır sidik kokusunun doldurduğu odayı nasıl ısıtacağını düşünüyordu. Tatlı rüyalar gören, aralarında iki yıldan fazla yaş farkı olmayan bu çocuklar ise, her şeyden habersiz uyuyorlardı. Küçük pencereden çok cılız bir halde içeri sızan güneş ışınları, beyaz etamin üzerine işlenen rengarenk “*şahmaran*”ı daha gösterişli yapıyordu. Loş odanın boğucu havası içinde ağırlaşan vücutlar, mahmurlaşan bakışlar bu evden çıkan herkese hasta görünümü veriyordu. Bu nedenle olsa gerek Nurten her zaman donuk bakışlı ve ağır olurdu. Doğurduğu sekiz çocuğu ile kendisi de büyüyordu. Bu kadar işe nasıl yetişiyordu hayret edilirdi. Yıkadığı yırtığı ve yaması bol giysileri, çocuklarına yeniymiş gibi giydirirken, kendinden memnun bir halde hareket ediyordu. Avlunun orta yerinde çocuklarını üçerli üçerli yıkarken titizleniyordu. Ama topraktan olan yerin çamurlaştığını ve çocuklarının tekrar kirleneceğini hesaplamadan rast gele iş yapıyordu.

Kaç yıllar, kaç günler geçti, kendisi de farkında değildi. En küçüğü iki aylık olan bebeğinin beşiğini sallarken, bu beşikten son dokuz yıldır elinin hiç ayrılmadığını fark ediyordu. Beşik sallamanın, yaşamının bir parçası olduğunu artık benimsemişti.

“*Qederamine*” dediği yaşamında güldüğünü fazla gören olmamıştı. Beş yaşında babasını kaybettiğinden, amca evinde büyümüş, daha ergenlik yaşına girmeden de amca oğlu ile evlendirilmişti. oyuncak bebeklerle oynayan yaşatlarının yanında, karnında bebeğini taşıdığında, daha anneliğinin farkında bile değildi. Yıllarca yaşadığı kasabanın dışına çıkmamış; ağır bir hastalığa yakalanınca da, şehre kadar götürülmüştü. Yaşamı, bu mahallede tanımıştı. İçinde kavgası eksik olmayan bu mahallede saçlarından tutularak çekiştirilmeye, dövülmeye alışmıştı. Kendisi kavgacı veya konuşkan olduğundan değil, sessiz olduğundan dolayı dövülürdü.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Nurten'in, bir başkası üzerinde konuştuğuna kimse tanıklık etmemişti. En büyük zevki, çocukları dışarıda toz-toprak içinde oynarken; kaynanası Helime ile, alüminyum çaydanlıkta yaptıkları çayı peynirli şekerle içmekti. Kaynanası böyle anlarda torunlarına yedi şiş kullanarak çoraplar örür, Nurten de yırtıkları yamamakla uğraşırdı. Kaynanası, sakinliğin verdiği rehavetle çayını ağır ağır yudumlar, bazen de Nurten'e dönerek; "*ka xwerin ne şeviti, berêxwe bidi*" diyerek, bir yandan da akşam yemeğini denetlerdi. Nurten de usulca yerinden kalkıp, iki gözlü ocağın üstündeki yemeğe bakar, bir kaşığın ucuyla tadarak geri gelerek "*gelek ne maye*" diyip sonucu kaynanası Helime'ye bildirirdi.

En büyüğü on altı yaşında olan oğlunun eve dönüşünü heyecanla karşılar, "*mezinê malamin hat*" diyerek onu yüceltirdi. Bu çocuğunu diğerlerinden ayrı tutar, onun söylediklerini iki etmezdi. Oğlu da evde istediği gibi davranır, annesine fazla önem vermezdi. Gündelik işlerden kazandıklarıyla kendisine öncelikle sigara alır, geri kalanını da Helime nineye verirdi. Kardeşleriyle fazla ilgilenmez, büyük insanlar gibi yaklaşırdı.

Bir sabah bu evin çoğu uyanmıştı. İki aylık bebek de beşiğinde durmadan ağlıyor, annesini istiyordu. Fakat Nurten bu sabah uyanmamıştı. Arada bir "*singêmin têşe*" demesine rağmen, fazla önemsenmemişti. Bunun sonucu olarak, Nurten artık hiçbir sabah uyanmayacak ve çocuğunu emziremeyecekti.

Cenazesi evden çıktığında, hiçbir şeyin farkında olmayan çocukları, toprağın içinde oynamaya devam ediyorlardı.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

PERİHAN

“Wê kaqezê yazke keçamın, nevikamın nexweşe” diyerek, hükümet konağının merdivenlerini tüm gücüyle çıkmaya çalışan Mercan Nine, günden güne moraran ve artık yerinden kalkamayacak duruma gelen Perihan’ı kurtarmanın yollarını arıyordu. Perihan için yapılabilecek bir şey kalmamıştı. Bu hastalığı ne zaman, nasıl kapıldığı bilinmiyordu. Ölü vücuduyla hastane sedyesine uzatılınca anlaşılmıştı kan kanseri olduğu.

Rutubetli, havasız ev ortamı, yeterince beslenemeyen vücudu zayıf düşmüş ve bu hastalığa yakalanmıştı. Son günlerdeki halsizliği düğününün yakınlaşmasına ve yapılan çeyiz hazırlıklarına yorumlanmıştı. Annesiz büyümüşü Perihan. Öksüzlüğü, her gün artan üvey anne baskısıyla daha da derinleşiyordu. Büyüttüğü beş üvey anne çocuğuyla geçirmişti çocukluğunu. Yaşamda tek destekçisi ablası Sinem idi. Yaşı geçmesine rağmen gelen evlilik tekliflerini kız kardeşinden dolayı geri çeviriyor, istemesine rağmen evlenmiyordu.

Yakın akrabalarının daveti üzerine belli bir süre için şehre giden Sinem, bir akrabasını kız kardeşiyle evlenmeye ikna etmiş ve mahalleye döner dönmez de hazırlıklara başlamıştı. Perihan, şehre gelin gitmenin heyecanını yaşıyor; heyecanını da arada bir dudak kenarında gülerek gösteriyordu. Bir gün ablası Sinem ‘e “laşêmin giran dibe” diyinceye kadar hastalığını fark etmemişti. Beyaz patiska üzerine işlenen renkli ipliklere, tül kenarlarına geçirilen ufak boncuklara bağlanan bu hastalık için, Perihan’a bir süre el işi yaptırmadılar. Vücudunun şişmesi ve halsizlikte başlayınca doktora götürüldü.

Çoğunlukla stajyer doktorların gönderildiği kasaba hastanesi doktorları, hastalığı anlamaktan uzaktılar. Dil bilmeyenlere doktorluk yapmanın zorluğundan sürekli şikayet eden bu doktorlar, hastalarına çare bulmaktan acizlerdi. Bu nedenle Perihan’a da çare olamamışlardı.

Beş gün boyunca yerinden kalkamaz hale gelmiş olan Perihan, yünü eskimiş ince yorganının altında titremeye başlamıştı. Akşama kadar demirci dükkanının da çalışan babası çaresiz kalmış, Mercan nineyi araya koyarak resmi kağıt çıkarması için hükümet konağına göndermişti. Mercan Nine,

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

hükümet konağının basamaklarını çıkarken, evde bıraktığı torununun öldüğünden habersizdi.

Sessiz kaldırıldı tabutu. Sabah namazından sonra, pencerelerdeki meraklı bakışlar arasında, on-onbeş erkeğin omuzları üzerinde götürüldü Perihan. Arkasından ağlayan ablası Sinem ile yetmişlik Mercan Nine olmuştu.

Aradan iki ay geçtikten sonra mahallede her şey unutulmuş, yeni bir düğün hazırlığına başlanmıştı. Bu kez evlenen Perihan'ın ablası Sinem olacaktı. Damat ise Perihan'ın nişanlısı “zawayê bajerî.”

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

SANİYE ABLA

Yaşı otuzu geçmesine rağmen evlenmemişti. Devlet dairesinde çalışıyor, kazandıklarını da anneleri ölmüş, babaları evi terk etmiş dört yeğenine harcıyordu. En büyük hayali yeğenlerinin okuyup iyi insanlar olmaları ve kendisinin yapamadıklarını onların yapmasıydı.

Genç kızlık yıllarında isteyeniyi çok olmuştu ama o okuyup bir iş sahibi olmayı, daha sonra kendi seçeceği birisiyle evlenmeyi amaçlamıştı. Liseyi bitirdikten sonra çalışmaya başladığında yengesinin ani ölümü ve abisinin evi terk edişi ile yaşamının yönü değişti. En küçüğü beş yaşında olan yeğenlerine hem annelik hem babalık yapıyordu.

Ortanca yeğeni tek kızdı. Bu nedenle ona ayrı yaklaşıyor, yaşam dersini büyük bir ciddiyetle veriyordu. Okulda fazla başarılı olamayan bu yeğenini, yaşamda gelişkin kılmaya çalışıyordu. Feodal değer yargılarının hakim olduğu küçük bir kasabada yaşamının zorluklarını, bir yerden bir yere giderken üzerindeki bakışların anlamını, en iyi Saniye Abla bilirdi. Tüm bunlara rağmen yaşamını en iyi şekilde geçirmeye devam ediyordu.

Yaşı ilerlemesine rağmen güzelliğinden hiçbir şey yitirmemişti. Aldığı kilolar ona daha bir yakışmış, giydiği kıyafetlerle de bunu tamamlamıştı. Tek makyajı kırmızı rujuydu. Dolgun dudaklarına sürdüğü ruj, onu daha da çekici kılıyordu. Artık isteyeniyi de olmadığından rahat hareket ediyor, kimse de onu yadırgamıyordu. "Keçeki fedekare" diyenler çoğunluktaydı. Ev işlerindeki becerikliliği, titizliği, insanlara yaklaşımındaki sıcaklık sevilmesine neden olmuştu.

Bu mahallede Saniye Abla'ya büyük saygı gösterildiği için yeğenlerine de diğer çocuklara göre farklı bir yaklaşım sergilenirdi. Saniye Abla gibi olan halaların, ablaların yeğenlerinin hareketleri yadırganmazdı. Kadınların, çarşı gibi genellikle erkeklerin bulundukları ortamlara girmesinin ayıp olduğu bu küçük kasabada; böyle halalar ve ablaların yeğenleri istedikleri gibi dolaşabiliyorlardı. Çünkü onlar falankesin kızları değil, Saniye Ablaların yeğenleriydiler.

MERCAN NİNE

Yetmişlik Mercan Nine ömrünü geçirdiği bu mahalleden temizlik işleri için gittiği evler ve yardım almaya gittiği Hükümet Konağı dışında fazla yer görmemişti. Zayıflayan gözleri, günden güne küçülen vücudunda oluşan kambura rağmen çalışmayı, torunları için çorap örmeyi bırakmamıştı. Kırktan fazla torunu vardı. Çoğunun ebeliğini de kendisi yapmıştı. Anne veya babasından dayak yiyen torunları ona sığınırılar, Mercan Nine de “ew destên dirêjê ve dibin bila bişkên” diyerek, onları korurdu. “Hun çava dil didin wan zarokan” diyerek gelinlerine çıkıştırdı. En çok erkek torunlarını sever, onların çıplak dolaşmalarına ses çıkarmazdı. Fakat kız torunlarının çıplak bacaklarını tokatlar, onları azarlar, “şerme, tu keçik diyerek minicik beyinlerine baskı kurardı. Diğer kaynanalar gibi gelinleriyle kavga etmezdi ama dedikodularını paylaşırdı. Fakat temizlik işleri için gittiği evler hakkında tek kelime etmezdi. Üç gelini genç yaşta ölmüş olduğundan bu durumu kanıksamış; araya fazla zaman koymadan da oğullarına yeni gelinler getirebilmişti. Önceden dul veya evde kalmış bu yeni gelinler, kaderlerine razı bir şekilde en az üç-dört çocuklu bu evde, çok geçmeden yeni nüfuslar ekleyerek yaşayıp giderlerdi. Bu yoğunluktan olsa gerek Mercan Nine arasını hoş tutardı gelinleriyle. Canı istediğinde geçmişten kalan anılarından bahseder, efkarlanarak yaşadığı zorlukları anlatırdı. Her zaman “xêzanî qederameye” diyerek, derin düşüncelere dalarlı.

Soğuk bir kış sabahında kaybetti mahalleli bu ninesini. Koyu yeşil zemin üzerine serpilmiş, bordo renkli çiçeklerden oluşan kadife elbisesi; iki gün sonra üç torununa pantolon olmuştu ve Mercan Nine unutulmuştu. Yaşamın kendisi için bittiği gün doğan torununa, ebeliği başkaları yapmıştı.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

VASFİYE

Tarla veya koyun dönüşünde beşikte bıraktığı çocuklarının ölümüne alışmıştı. Yedi çocuğu bakımsızlıktan dolayı ağlaya ağlaya, ciğerleri çatlayarak ölmüşlerdi. Hiç birine sütünü tamamen verememiş, ikisi dışında diğerleri bir yaşlarını doldurmadan ölmüşlerdi. Kocasının dayaklarına, kaynanasının şikayetlerine boyun eğiyor, sessiz kalıyordu. Karşı koyacak gücü yoktu. Evlendiğinin ilk yıllarında kendine olacakları anladığından, mahalleye dönmüş, ancak anne ve kız kardeşleri koca evine dönmesi için ikna etmişlerdi. Kocayı terk etmenin yadırgandığı bu mahalle, “qedera teye. Qedera xudê razî be” diyerek, insanları onlara çizilen yolda yürümeye mahkum ederlerdi.

Vasfiye evlenip mahalleden ayrıldıktan sonra köye gelin gittiğinden ailesini görmeye çok az gelirdi. Kocasının ticarete başlaması ve maddi durumlarının iyileşmesi onun yaşamında fazla değişiklik yaratmamıştı. Köyden kasabaya geliş kaynanasından uzaklaşmasına neden olsa da, bu kez görünce baskısıyla yüz yüze gelmişti. Kasabada dışarı işi olmadığından eviyle daha fazla ilgileniyor, çocuklarına zaman ayırabiliyordu. Bu nedenle son üç çocuğu yaşamış, rahat bir ortamda büyümüşlerdi.

Aradan geçen yıllar Vasfiye’yi daha da sessizleştiriyor, kocasını da zenginleştiriyordu. Hiçbir eksiklikleri yoktu. Kocası ile sohbeti ve çocuklarıyla anne-çocuk ilişkisi çok azdı. Ev içinde görümcelerinin sözü geçiyor, kendisi de mutfaktan çıkmıyordu. Sorunlarını kimseye yansıtmıyor, yaşamından memnun görünüyordu. Küçük oğlu, babasından kopardığı ufak harçlıkları annesine veriyor, Vasfiye de bu paraları ziyaretine gelen yeğenlerine veriyordu. En büyük oğlu ise babasının yolundan giderek, ticaretle uğraşıyordu. Paranın şımarttığı bu oğul, Vasfiye’nin hastalığı ve yaşlılığıyla alay ediyordu.

Tek kızını okula gönderme ve eğitime çabası vardı. Ancak belli bir yere kadar okumasına izin verilince o da evde halalarıyla yaşamını sınırlayarak eve kapandı. Ev içinde kalanlar açısından yaşam günden güne sıradanlaşırken; dışarıdaki erkeği ise hırslandırmıştı. Maddi imkanları arttıkça şehirde yaşama istemi

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

de gelişmiş bu nedenle de ev, arsa satın almalar fazlaşmıştı. Vasfiye açısından acı dolu geçen yıllar, taptaze anılar olarak hala yaşıyordu. Evdeki hareketlilik onun yaşamında hiçbir şeyi değiştirmiyordu. Yılların verdiği yorgunluk, gözlerinin ve kalbinin zayıflamasına neden olmuş, o da yanına aldığı bir yeğeniyle gizlice doktora gidiyordu. İmkanlar olmasına rağmen ciddi bir tedaviye gönderilmiyor, biriktirdiği paralarla kasaba doktoruna gizlice gidebiliyordu. Kimseye söylememesi için de yeğenine sıkı sıkı tembihte bulunuyordu. (Bu yazıyı kaleme alan bu yeğendir. Çünkü, halasının anısını hep içinde taşıdı.)

Kasabada en çok yaşanan şey; istemsiz evliliklerdi. Ancak insanlar, adetlere uygun hareket etmek zorundaydılar. Vasfiye, kızı ve oğlu da bunlar arasındaydılar. Beşik kurtmesi olan oğlunu amca kızı ile evlenmeye zorlayan aile içinde Vasfiye sesini çıkaramamıştı. Oğlunun istemsizliğini ve kızının da amcaoğlu ile evlendirileceğini biliyordu. Acı çekmesine rağmen hazırlıklara başladı. Bir ay içinde hazırlıklar tamamlanarak her iki düğün de gösterişli bir şekilde, bir hafta arayla yapıldı. Ta uzak şehirlerden davetliler geldi bu görkemli düğünler için ama mutsuz üç insan vardı aralarında: Vasfiye,oğlu ve kızı.

Gelinine yabancı değildi ama onunla da paylaşımı fazla olmadı. Oğlu gün geçtikçe eve yabancılaşıyor, karısına da ilgi göstermiyordu. Diğer yandan kızının da aynı kaderi yaşadığını anlıyordu Vasfiye. Bu nedenle morali bozuluyor, anlam vermediği hareketlerde bulunuyordu. Bazen; odalarına girip gelinini ve oğlunu öldürmeyi düşünüyor, bazen de balkondan atlayıp intihar etmeyi düşünüyor. Kendisine geldiğinde de bu düşüncelerinden ürküyordu.

Sorununu sadece onu doktora götüren yeğenine açmıştı. Şehir hastanesine gitmesi gerektiği söylendiğinde bir çıkmaza girmişti. Kalbi zayıflamıştı. Artık sorunlardan uzak, rahat yaşaması gerekiyordu. Darda kaldığında kocasına hastalığını söylemişti ama kocası ilgisiz yaklaşmıştı. İlaçlarla bir süre tedavi olmaya çalıştı, bu arada gelini ve kızı çocuk bekliyorlardı. İlk torunlarına kavuşmanın heyecanıyla patik, yorgan, kazak yaptırmaya başladı. Az da olsa bu işlerle kendini unutmuştu. Bu heyecanını annesi ve kız kardeşleriyle paylaşıyordu. Hangisi önce doğuracak diye merakla bekliyordu.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Sıcak bir yaz sabahı telefon çaldı. ”Zu verin, tiştek çêbûye” diye konuşan Vasfiye’nin görümcəsi, Vasfiye’nin ailesini çağırıyordu. Karşılaştıkları manzara Vasfiye’nin tahtadan yapılmış kanepede üzerindeki ölmüş bedeni olmuştu. Vasfiye intihar etmişti. Görümceleri erkenden bu manzarayı görmüş, savcı ve doktorlara haber vermiş, otopsi yapılmıştı. Tabutu da hazırladıktan sonra ailesine haber vermişlerdi.

Sessiz Vasfiye’nin ölümü çok ses çıkarmıştı. Anlatılan hep aynı hikaye idi. ”*Erkenden kalktı, temiz elbiselerini giyindi, babamın evine gidiyorum dedi, sonradan gördüğümüzde de kendini asmıştı.*” Hiçbir inandırıcılığı olmayan hikayeye para verilen savcı ve doktor dışında kimse inanmamıştı.

Aradan çok geçmeden atmış beşlik kocası on yedi yaşında bir kızı satın aldı “*Tû ne layiqê bajar u xanîyên mezînî*” dedikleri Vasfiye’nin yerini yeni gelin çoktan almıştı. Düşünceler zorlayan “acabalar” hiç bitmeyecek gibi.

(Bu kısa insan öyküleri, toplumumuzun hemen her yerinde yaşayan insanlarımıza ait manzaralardır. Biliyorum,böylesi yazılar çok yazıldı. Bu nedenle yazdıklarımı yırtıp atmayı düşündüm ama ŞEHİT NESRİN ARKADAŞ bu yazılarımı okuduğunda yazmayı asla bırakmamam gerektiğini söylemişti. Kendisinin de yazabilme yeteneğinin olmasını çok isterdi. Keşke zamanı doğru kullanıp ben de onun yazılarını yazabilseydim. Onun ve TÛM ŞEHİTLERİMİZİN anılarına sahip çıkmanın sözüyle)

BABAMI ŞİMDİ ANLIYORUM

Erivan Radyosu'nda parazitli çıkan Eyşe Şan, İsa Berwar şarkılarına; evimizin on-onbeş metre ilerisindeki derenin sesi eşlik ediyordu. Fitili kısık yanan gaz lambası, güneş ışınlarının karanlığa teslim olmasını bekliyor, gri topraktan yapılmış evin beyaz badanalı odasını aydınlatmaya hazırlanıyordu. Akşam serinliğinin tek kanatlı pencereden usulca sızıışı insanı üşütüyor, dinginleştiriyordu. Bu nedendir ki bizim ora insanımızda uyuşukluk, tembellik fazla görülmez. Konuşmalarında ve davranışlarında sert, atılgan ve sabırsızdır.

“*Lambanın ışığını kaldır*” diye seslenen babamın odayı dolduran rakı kokusu ile tabağa düzenli yerleştirilmiş armut ve peynirden oluşan mezesinin mayhoş kokusunu bugün de alıyor gibiyim. Akşamın ilk saatlerinde neşeli, konuşkan, radyodaki şarkılara eşlik eden babam, saatler ilerledikçe sessizleşir “jiyanamın pirtûkande jî cih nabe” diyerek efkarlanırdı. Öyküsünün sahnelerini parça parça anlatır, boğazı düğümlendikten sonra da: “bana şarkı söyleyin” diyince öyküsünün bizi etkilememesi için dikkatimizi başka yöne çevirirdi.

Geçmişini içine gömen annem ise “min ji gelek zehmetî kêşâ” diyip susardı. Annemin anlatmaya çekindiği yaşam öyküsünü, bizler büyüdükçe hep başkalarından duyduk. Sessiz, kendi halinde olan annem, bu konuda önceliği babama verir ama babamın öyküsünü hiçbir zaman sonuna kadar dinlemezdi. Tüm gün kasabada olan babamdan çok annem bize yaşam kanunlarını öğretirdi.

Babam memur olduğu için sabah erkenden kasabaya gider, akşam üzeri de dönerdi. Köyümüz, kasabaya yürüyerek kırk dakika uzaklıktaydı. İki dere arasında bir üçgende yapılmış evler, ağaçsız arazide zor seçiliyordu. Uzaktan alınan gübre kokusu, bacalardan çıkan gri tezek ve geven dumanı burada insanların yaşadığını gösteriyordu. Tan vaktinde otlaklara götürülen koyunlar, öğle üzeri sağılmak üzere toz bulutu içinde köye indirilir, sağıldıktan sonra da kuzu ve oğlaklar da katılarak tekrar köyden çıkarılırdı. Ratıplarını alan çobanlara köyün gençleri de

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

eşlik eder, akşama doğru “hoze” dediğimiz koyun ve kuzuları ayırma işi yapıldı. Gün boyunca en çok çalışanlar kadınlar olurdu. Her gün yakılan tandırlarda yapılan “loşe” ekmekler, çocukların bakımı, koyunları sağılmasını hep kadınlar yaparlardı. Akşam üzerleri kasabadan ya da araziden dönen kocalarına hizmet etmekten hoşlanırlardı. Kadınlar arasındaki sessiz rekabet, biz çocuklara da yansdı. İnce patika üzerinde uzaktan gelenlerin kim olabileceğini tahmine çalışır; ilk gelenin kendi babamız olması için “inşallahları” sıralardık. Gelenlerin önüne koşar, babalarımızın neler getirdiğini sorardık. Sakız şeker, balon gibi şeyleri arkadaşlarımızla yarıştırmaktan hoşlanırdık. Bu coşkulu karşılama törenlerinden sonra herkes evine çekilir, yemekler yendikten sonra da kısa bir sohbet gelişir ve uyunurdu. Ev ziyaretleri çok az olurdu. Her zaman konu ya koyunlar ya da o yılki “zom” yerleri olurdu. Kadınlar ise sütlerin nasıl birleştirileceğinden, yaptıkları örgülerin nasıl yapıldığını birbirlerine anlatırlardı. Belli bir süre büyükleri dinleyen çocuklar da oldukları yerde uykuya geçerlerdi. En kahraman babalar, dedeler kimin yarışına girilir, ardından da geç saatlere kadar insanımızın yaşamını anlatan *kıamlara* başlanırdı.

Günler, haftalar böyle geçtikçe biz kardeşler de babamın öyküsünden yeni şeyler öğrenirdik. Fato’nun öyküsüne başlayan babam, bir yandan rakı bardağını yudumluyor, ardından bir parça peynir ısıırıyordu. Böylesi anlarda sinirli olduğunu bildiğimizden, dizlerimizin üzerinde ses çıkarmadan otururduk ve radyoda gelecek şarkıyı beklerdik. Müzikle beraber babam öyküsüne ara verir, bizlerin de müziğe eşlik etmemizi isterdi. Ancak böyle efkarından uzaklaşabiliyordu.

Babası fakirdi Fato’nun. O nedenle kızını maddi durumu iyi, sağır ve dilsiz birine vermişti. Gördüğümüz zaman kaçtığımız, arkasından *lalo lalo* diye seslendiğimiz bu adam; Fato gibi bir kızla evlendiğinin farkında bile değildi. Üç ay evli kaldığı bu kızın eve gelen bir misafir olarak görüyordu. Güzel bir kız olan Fato da yaşamına anlam veremiyor, akşama kadar ev işlerine koşuyordu. Kasabanın gençleri bu güzelliğin sahibini görebilmek umuduyla kapılarının önünden gidip-geliyorlardı. Bu güzel kızın böylesi biriyle evlenmiş olmasına içerlerlerdi. Kısa zamanda

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Fato'nun gençliği ve tazeliği tüm kasabada duyulmuştu. İranlı oluşu onu daha çekici kılıyordu.

Gençliğini sıkıntılar içinde yaşayan babam, küçük yaştan itibaren annesiz büyümüştü. Babam da bu genç kızı görmek umuduyla Fato'nun evinin önünden geçmeye, bir yolunu bulunca da konuşmaya karar vermiş, bu fırsatı yakaladığında da Fato'yu ikna ederek beraber kaçmışlar. Kaçtıkları gece de dedemin karşısına geçip yaşananları bir bir anlatmış.

“*Yazık oldu gençliğimize*” diyerek iç geçiren babam öyküsünün bu kısmında durarak, “*kız kardeşlerimin ve üvey annemin yaptıklarını hiç bir zaman unutamayacağım*” diyince gözlerinin dolduğunu fark etmiştim. Babam o an sevgi ve nefretin vazgeçilmez savaşını öğretmişti bizlere. Gerçekten Fato'yu sevmiş miydi ya da üvey anne ve kız kardeşlerinden nefret etmiş miydi? Aradan geçen yıllar bu soruyu cevaplamıştı.

Sabahın erken saatlerinde uyanmaya alışmıştık. “*Meğel*”den götürülen koyunların yerini temizlemek, sertleşmiş kırmızı toprağı mesinlerle taşıdığımız suyla sulayıp süpürmek her gün zevkle tekrarladığımız işlerdi. “*Ka berê xwe bide mast*” diye seslenen annemin bu istemini zevkle yerine getirir, yoğurdun üstündeki kaymağın bir köşesini aceleyle ağzıma koymayı ihmal etmezdim. Annemin “*destê xwe nede tûyê ser mast*” demesi geçmiş bir uyarı olurdu. Kahvaltı saatinde bu durumu fark eden annem, “*xûdê te ne hêle*” diyerek beni azarlardı. Babamın sert bakışlarıyla karşılaştığı için susar, sadece başını sallardı. Babamın bizden yana olması bizi sevindirirdi. Bu nedenle annem, bir sonraki gün aynı manzarayla tekrar karşılaşırdı.

Kasabaya gitmeye hazırlanan babamla belli bir yere kadar gider, akşama bize getirmesini istediğimiz şeyleri sıralardık. Eve döndüğümüzde de tandırı yakmaya hazırlanan annemin çektiği zorlukla karşılaşırdık. Onun bu haline üzülür, biz de yapabildiğimiz kadar yardım ederdik. “*Ezê rojekê bimrim, hûnê jî bê dayik biminin*” diyerek yarı tehdit kokan sözlerini duyduğumuzda, annemizi bir daha üzmemeye yemin ederdik ama oyun oynama ya da suya girme saati geldiğinde de her şeyi unuturduk. Özellikle suya girdiğimiz zamanlarda zamanın nasıl geçtiğini fark etmediğimizden, annelerimize yakalanırdık. “*Şerme keçamın hun li gel wan kûrikan dikevin nav avê*” diyerek bizlerin

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

arkadaşlarımızdan farklı olduğumuzu anlatmaya çalışırdı. Biz de kendimizce haklıydık Yaşıtlarımızın çoğu erkekti ve oynayabileceğimiz başka kimseler de yoktu.

Babamın bana “oğlum” diye hitap etmesi, beni yüreklendiriyordu ama annemin “keça min” demesi beni bir yandan öfkelenendiriyor diğer yandan ise ev içinde yapılması gereken bir işe girişirken de beni sevindiriyordu. Çocukluğumda her iki rolü oynayarak büyütüldüm. Bu nedenle daha iyi anlıyordum Fato’yu, babamı annemi ve diğerlerini...

Dedemi hiç tanımadım. Babamda anlatmazdı onu mele imiş. saygınlığı ve insanlara yaklaşımını bazen anlatır ötesine de gitmezdi. kabullenmemiş evli bir kadını babamın kaçırmamasını ve eve gelin diye getirişini. Bundan dolayı bir yorgan, bir döşek vererek babamı evden uzaklaştırmış. İki yıl boyunca ayrı yaşayan babamın askerliği gelince de Fato’yu eve almak zorunda kalmışlar. Babam askerdeyken Fato bir oğlan çocuğu doğurmuş. Bu durumu kıskanan halalarım baskılarını arttırmış, çocuğun sesinin dedemi rahatsız ettiği bahanesiyle her gün azarlamışlar, güzel, sessiz olan bu kadını.

“Fato çok güzeldi” diyen babamın parlayan göz bebekleri annemi kızdırıyor, için için kışkandırıyor. Bunun farkına varan babam annemin gönlünü almak için “Tû jî pir başî qahra min tê pir kêşa” diyince annem gözümde büyümeye başlıyordu. Sevgisini saklayarak gösteren annem ya yemeğin hazır olduğunu, yada uyuma zamanın geldiğini belirtir konuyu değiştirirdi. Gün boyunca yorulan annemin bizi şikayet etmesinden korkarak geçirirdik akşam saatlerini. Ama bunu hiçbir zaman yapmadı.

Gaz lambasının altında elinde ördüğü çoraba kendini kaptıran annem uyuklamaya başlayınca “ here razê” dediğimizde de tepki gösterirdi. “Xewa min nayê” diyerek tekrar örgüsüne döner, tekrar uyuklardı. Yorulduğuna kendisini ikna edince de sessizce yatağına giderdi.

Çocukluğumun köyde geçen yıllarında en sevdiğim şey hafta sonları ablalarımın ve halamın köye gelişleri olurdu. Tozdan, gübreden, güneşten yanan ellerimden ve yanaklarımdan utanır, sıkılırdım. Elbiselerim içinde en yeni olanlarını seçer, banyo yapar ve günlerce taramadığım kısa kıvrıkcık saçlarımı tarardım. Giymeye kıyamadığım pembe, naylon terliklerimi çıkarır, mor

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

renkli kareli tişörtümü, dizlerinde yaması olan kot pantolonumu giyer karşılamaya giderdim onları. Bana fazla ilgi göstermeyen ablama fazla yaklaşılamaz, aramızda uçurumlar olduğunu fark ederdim. Halam ise sevinç ve ilgiyle beni öper, büyüdüğümü söylerdi. Benim için dünya değişir, farklı bir insan oluverirdim. Hazırlanan yemeği, çayı önlerine getirdiğimde ablamın bana yaklaşımının değiştiğini; kuzulardan, dağlardan bahsettiğimde de ablamın ilgisinin arttığını ve sıcak yaklaştığını fark ederdim. Ablam da amcamdan, babaannemden, kasabadaki yaşamdan bahsettikçe de aramızdaki buzlar çözülürdü. Bundan dolayıdır ki yaşadığım ilk çelişki, insanlar arasındaki farklılıkların varlığı olmuştur.

Okulların açılışına yakın beni çağırımları için ablamı sıkı sıkı tembihler, yeni kitap, önlük, ayakkabı satın alamadığımızdan; ablamın bu ihtiyaçlarımı karşılamasını isterdim. Halam, benim hem köy yaşamına, hem okula hevesli olmamı sevinçle karşılardı. İlgilerimi, yaşamdaki canlılığımı örnek gösterirdi. Buna karşılık ben de kırlardaki en güzel çiçekleri toplar, filmlerde gördüğüm gibi poşete sarar ve halama sunardım. Tabiatın tüm canlılığını, kokusunu yüreğiyle, beyniyle almak istermişçesine koklayan halamın içtenliği, akşamları karabasana dönüşürdü. Çünkü köyde bit çok olurdu. Biz alışık olduğumuzdan halama gülerdik. O da getirdiği bit ilacını odaya sıkar, gönül rahatlığıyla uykuya geçerdi. Fakat sabahları moralsiz kalkar, tüm gece boyunca bitlerin uyutmadığından yakınırđı.

Bu ziyaretlerden annem da moral alır, dertleşecek birilerini bulduğundan rahatça konuşurdu. Hastalıklarını halama tarif eder, bir sonraki gelişte ilaç getirmesini isterdi. Buruk bir ayrılış sonrası, kendi yaşamımıza dönerdik.

İlkbaharın ortasında gittiğimiz köyden, sonbaharda dönerdik. Okullarımıza göre aman belirlenirdi. Annem, halam ve babam okulumuzdan olmamamız için ellerinden geleni yaparlardı. Ablalarım kendi içlerinden birini o yıl köye gitmek için seçerlerdi ama ben her yıl gitmek için dayatırdım. Bu nedenle köy yaşamına en alışkın bendim. Anne ve babamı tanıma fırsatını da en fazla ben yakaladım.

“Kûrêmin dê cevhera xwe baş nasbike” diyen babamın bu sözlerine karşılık bulamazdım. Çünkü o çocuk yaşta anlamazdım

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

ne demek istediğini. Okulda kardeşlerim benden daha başarılıydılar ama çok geçmeden bu mesafeyi kapatabiliyordum. Babam benim daha fazla yaşam tecrübemin olacağını söyleyerek, iyi anlamamı isterdi Fato'yu ve kendisini.

“Askerden döndüm.Fato evde yoktu.Sordum:

-Gitti, dediler.

-Ya çocuk?

-Onu da aldı,götürdü,nerede olduğunu bilmiyoruz.

Evden atılmışlar altı aylık bebeği ve daha yirmisine girmemiş geç kadını. Sormuş, aramış ama izine rastlamamış. Bu sırada dedemin ölümü ile beraber babamın eve karşı sorumlulukları artmış. Babamın evde kalması için de üvey annesi kendi kız kardeşini yani annemi babamla evlendirmiş.

“Elimde işim vardı ama evden ayrılamazdım. Kardeşlerime bakmam gerekiyordu. Onlarla kaldım ama içkiye.....” O zaman bir pişmanlık sezinlemiştim hareketlerinden ama anlayamıyordum. *“Ne olur baba içmesen şu içkiyi. Bak,diğer çocukların babaları içmiyor”* demeyi çok isterdim ama buna hiç cesaret edemezdim.

Mahallede, okulda arkadaşlarımla aramı hep hoş tutmaya çalışırdım. Kavgalı olduğumuzda bana nasıl küfür edeceklerini iyi bildiğimden dikkatli davranırdım. Yaşım ilerledikçe kavgayı öğrendim ve zayıf insanları güçlülerden koruyacağıma kendi kendime söz verdim. Herkesin kendini kurtarma fikrini, “Başkalarını kurtarmalıyım” fikrine dönüştürdüm kendimde. Çünkü başka çocukların arkasından “sarhoşun kızı” denmesini asla istemedim.

“Yağmurlu bir günde getirdim annenizi” diye sözüne başlayan babamın bu kadar çabuk yenilmesi gücüme gittiği için, annemden önceki yaşamını daha çekici buluyordum. Bende acı çekiyordum ve babamın en acılı yılları bu nedenle beni daha fazla çekiyordu. Üvey annesinin kız kardeşiyle evlenen babam geçmişin derin sancılarını çekmeye devam etse de, Fato artık onda bir öykü kahramanı durumuna gelmişti. Annem 17 sinde abla evine gelin gitmiş köy yaşamından kasaba yaşamına geçiş annem açısından büyük bir değişiklik yaratmış. Baba evinde sessiz, uyumlu olması babamla geçirmeye başladığı yaşamında ona kaybettirmiş. Bir yandan içki içen bir koca, diğer yandan

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

gelini olduğu ablasının baskıları tamamen silikleşmesine; kaderine razı olmasına neden olmuş. “Derbaz bû çû” derdi çoğu zaman. “Tenê bo min nexweşîyên vê man” diyip susardı. Fazla konuşmayı da sevmezdi annem onda en sevdiğim yön başkalarıyla konuşmasındaki ölçü ve dedikoduyu sevmemesiydi. Dudak kenarındaki gamzesi, çok şeyler yaşamasına rağmen kırışmayan yüzü, tek makyajı olan sürmeli gözleri annemi çekici kılıyordu. “Min gelek kêşa. Jibo min tiştek nehêla” diyerek ince uzun saçlarına hayıflanır, her şeye rağmen saçlarına özenirdi. Her zaman istemişimdir bu saçları taramayı ve örmeyi. Fakat hiçbir zaman buna izin vermemiştir. Nedenini bu gün bile anlayamadığım bir redediş. Kini, öfkesi, sevinci hep içinde toplanmıştır annemin. Yaşadıklarının doğallığına inandırmıştı kendisini. Aradan geçen yıllarda bedeninin zayıflattı bu içe atmalar, bu inanmalar. Acısı yıllar sonra çıktı ortaya.

Köy yaşamından kopuşumuz hepimizi zorladı. Babamın İçkili anlarında yaptığı ticaret anlaşmaları sahip olduğumuz sürülerin, toprakların tek tek elimizden gitmesine neden oldu. Onun zayıf anını yakalayan başkaları; hep kandırdılar babamı ve erkeklik onuru ve gururu adına peşine düşmediği varlığını kaybetti sonunda. İçmediği zamanlarda artık suskunlaşmış güçsüz bir baba görüyordum karşımda. Sadece annemle bazen konuşup dertleşiyordu. O zamandan sonra başladı ev içi kavgaları huzursuzluk. Kasaba yaşamının beraberinde getirdiği monoton, bürokratik yaşam tarzı köy yaşamının canlılığı karşısından bizleri boğuyordu. Biz kardeşler okula daha fazla önem vermeye, kendi kurtuluş yolumuzu bulmaya çalıştık. Ailemiz ikiye bölünmüştü. Hala ve babaannemin yanlarına çektiği iki ablam ve kız kardeşime çok geçmeden bende katıldım. Annem tüm çektiği ıstıraplara karşın hep babamın yanındaydı. Evdeki tüm kavgalarda en çok hırpalanan, en çok dövülen annem olurdu. Acı çekerdim olup bitenler karşısında ama güç olamayınca da güçlüden yana oldum. Zorlandım karar vermede. “Böyle olmamalı, keşke eski yaşamımıza dönebilsek” diye düşünürdüm çoğu zaman.

Babamın tayini bir başka kasabaya verilmişti. Elde kalan sermayesi memurluk olmuştu. Babaannemin verdiği eşyaları bir kamyona yükleyerek iki gün süren bir yolculuğa başladık. Bizim

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

açımızdan yeni bir sayfaydı bu yolculuk. Tanımadığımız bir çevre olmasına karşı uyum sağlamamız zor olmadı. Okullarımızda başarılı öğrenciler olmuştuk. Annem kendi evinin ve çocuklarının bakımı ile daha fazla ilgileniyordu. Annemi ilk kez bu kadar rahat ve mutlu görüyordum. Babam yaşam alışkanlıklarına devam etse de kendi evinde iktidar olmanın keyfini çıkarıyordu. Gelenekleri bizden çok farklı olan bu kasabaya, farklı alışkanlıkları kazandırmıştık. İlk kez, yeşili ve meyvesi bol bir yer görüyorduk. Biz çocuklarda mutluyduk ancak kafama takılan bir çok soruda oluyordu. Kadınların bazı konuları her ortamda rahat tartışmaları, genç kızların sürekli erkeklerden bahsetmesi, çocukların ise oyun oynama alışkanlıklarının olmaması soru işaretiydi her zaman. Ekonomik yönden zorluk çekmeyen yöre insanında ortaya çıkan bireysel yaşam alışkanlıkları ve feodal değer yargılarını çarpıklaşması; insanları baskı altında tutuyordu. Bu nedenle kadın kendi iç dünyasını başka kadınlara açıyordu. Fakat annem yine sessizdi. Kızardı bu kadınlara. Bunun gerçek bir ret ediş mi, kıskançlık mı olduğunu bilemezdim. Her şeye rağmen yaşamlarından memnun bu kadınların, başka kadınlara annemden övgüyle bahsetmelerine tanık olurdum. Övgüye değer yan ise yine annemin sessizliği olurdu. Oysa ki annemde en çok kızdığın yöndü bu. Bazen onu kızdırır tepkisini ölçmeye çalışırdım. İyi niyet ve nasihatlerle yaklaştığında boğulacak gibi olurdum. Çünkü artık ben kavgayı seviyordum. Babamla, arkadaşlarımla, kardeşlerimle, dünyayla kıyasıya kavgaya çıkmaya. Çünkü acı çekiyordum yaşadıklarımın. Fato, babam ve annem. Benim kavgaya gerekçelerim.

Bu kasaba yaşamımız fazla sürmedi. Babam istifa edince geri döndük kendi kasabamıza. Yaşamımızda küçük bir parantez olarak kalan yedi aylık bir kasaba yaşamı. İşsiz bir babamız vardı ve köy de yoktu artık. İki yıl toparlanmaya çalıştıysak ta var olanın tükenmesiyle tekrar başladı huzursuz yıllar.

Büyümek ve kurtulmak istiyordum. Bu nedenle aileden ilk kopan ablama gıpta ediyordum. Üniversiteyi kazanmış ve büyük şehre gitmişti. İnat tuttum. Ben de kazanacaktım. Derken ikinci ablam; ardından ben ve bir küçüğüm de aileden koptuk. Annem, babam ve halam mutluydular bizim başarılarımız karşısında. Aileme, bizleri boşuna okuttuklarına inandırmaya çalışanlar

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

olduysa da, ailem bizleri okutmakta kararlıydı. Özellikle de annemin bunlara verdiği cevaplar, gençlik gururumu okşuyordu.

“Ez gund qut bum nexweşîyênmin zêde bun” diyen annemin başlayan hastalıklarını köyden kopuşuna bağlaması beni şaşırtmıştı. Babamın işine tekrar alınması aileye rahatlık getirirse de yılların biriktirdiği sıkıntılar annemin hastalığının kalıcılaşmasına yol açmıştı. Ailece ilk kez gittiğimiz bir geziden sonra annem daha da hüzünlü olmuş, kapanmıştı. Biz kardeşler ilk kez bir tatilde hep beraber kasabaya gelebilmiştik. Eski köyümüzü görmeyi isteyince de itirazsız kabul gördü. Taşlık, tozlu yoldan giderken eniştemize köyümüzü, anılarımızı büyük bir heyecanla anlatıyorduk. Çocukluğumda korkuyla yanından geçtiğim elektirik santrali ve baraj yıkılmıştı. Başlangıçta anlam verememiştim ama yıkık duvarlardaki yazıları ve mermi izlerini gördüğümde için için sevinmiştim. Artık yürürken yola bakmıyor, bakışlarımı dağlardan alamıyordum. Ablalarımın beni iyi anladığını, onların da bakışlarını dağlara çevirmelerinden anlamıştım.

Uzaktan sesini duyduğumuzda köye yaklaştığımızı anladığımız derenin gür sesi kaybolmuş, sessiz, sakın akan bir dere gelmişti. Koyunları sağdığımız yer olan “bêre” hala yerinde duruyordu. Koyunlar sağıldığı zaman üzerinde oturduğum ve koyunların başını tuttuğum taşı anneme gösterdiğimde gözlerinin dolduğunu fark ettim. Yola devam ettiğimizde evlerimizi görememiştik. Bu manzarayı görmek istemiyorduk. Köyün bulunduğu yere geldiğimizde, her şeyin sular altında kaldığını eski harabeleri andıran yıkık duvarları göre bildik. Annemin ağzını bıçak açmıyordu. Yıkıntılar arasında yalnız başına dolaşmaya başlamıştı ve göz yaşlarını bizden gizlemeye çalışıyordu. Ablalar, halam “kahretsin” diyebilmişlerdi. Bende köyde alışık olmadığımız yabancı bir sese doğru yürüyerek olanları anlamaya çalışıyordum. Bir greyder şoförüne “köyümüze ne oldu” diye sora bildim ağlayarak. Yıkma talimatı yukarıdandı, suyu kasabaya ulaştırma gerekçesiyle köyü su altında bırakmışlardı. Bu manzaraya daha fazla dayanamayarak geri döndük, ağzımızı açıp tek kelime söyleyemiyorduk. Çünkü kelimelerimizin hepsi küfür olacaktı. Çünkü tarihimiz sulara gömülmüştü.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Bu manzarayı görmeyen babaannem ve babam bilerek bizlerle gelmemişlerdi. Halimizi görünce anlamışlardı olanları. Böylece tüm ailece gittiğimiz ilk ve son pikniğimiz hüsrarla tamamlanmıştı. Benim için yeni bir sayfa açılmıştı. İntikam!

Babamın yaşı ilerledikçe bizlerle daha fazla ilgilendi. Geçmişte oynayamadığı babalık rolünü oynama telaşına girmişti. Artık iyi bir baba, iyi bir koca olmuştu. Annemde daha fazla konuşmaya, savaşımaya, geçmişin acısını çıkarırcasına sevgisini bizlere vermeye başlamıştı. Bizlerde büyüdükçe onları anlamaya, yaşadıklarımızdan nefretle değil sevgiyle bahsetmeye başlamıştık.

Yaylaya çıkma zamanı anılarım içinde canlılığını halen koruyan bir yaşam kesitini oluşturuyor. Köye yakın otlakların tükenmesiyle birlikte eşyalarımızı atlara yükleyerek yola koyulurduk. Hemen hemen her aileye ait olan yüklerin üzerinde mavi boyalı demirden veya tahtadan yapılmış beşikler olurdu. Buda her evin yeni doğmuş bir bebeğinin olduğunu gösteriyordu. “Têr”lere yüklenmiş erzaklar, balyalar halinde sarılmış yorgan ve döşekler olduğu halde harekete geçerdik. “Warê Bilind” diye adlandırdığımız zom yerinde aynı gün kurulan kon’lar ve beyaz çadırlar kaşla göz arasında araziye serpilirdi. Dollardan akan çeşmelerin çevrelediği bu yeni yaşam mekanına bir de tam karşıda bize bakan İspiriz dağının heybeti, insan sesine karışan koyun, keçi sesleri ile farklı bir dünya yaratılırdı. Elimizi uzatsak yakalayacakmışız gibi gelen gök yüzü, aşağıya baktığımızda da ince bir çizgi gibi görünen dere ve onun kenarına kurulmuş diğer aşiret çadırlarının ufak görünmesi biz çocukları hayrete düşürüyordu. Tanrı ile Şeytan arasında bir yerlerde olduğumuza kendimizi inandırmıştık.

Yaylaya çıkma zamanında babam yıllık iznine ayrılır bu nedenle daha fazla evde kalırdı. Yıldızların süslediği gecede kon’umuz misafirlerle dolar, ticaret sohbetleri yapılırdı. Anlamazdık ama ortada para alış verişlerini gördüğümüzde gözlerimiz açılır; kim kime para verecek diye meraklanırdık. Babamın para sayıp cebine koyuşu, o günden sonra babamdan övgüyle bahsetmeye başlayacağım yeni bir günü getirirdi. Bu alış veriş esnasında bir başkasına babamın para vermesi ise beni yaralar, babası ile övünme sırasını başka çocuklara verirdi.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Böylesi günlerde kasabaya giden babamdan hiçbir şey istemezdim. Buna fazla anlam veremeyen babam ise her zamanki gibi akşam dönüşünde eli dolu gelirdi.

Masallarda hep beyaz atlı bir prens beklenir. İhtişamlı, yakışıklı ve sır dolu olan bu prensler çekici gelmiştir genç kızlara filmlerde gördüğümüz bu sahneler çocuk yaşta benimde hayal kurmama ve hep bir prens beklememe neden olmuştu. O prens biz yayladayken bir gün çıka geldi. Annemin “ka, dewekê jibo mamê xwe çebike” demesiyle hemen işe koyuldum. Koyun yoğurdundan yaptığım buz gibi ayranı; seri, küçük adımlarla çitleri büyük ve renga renk battaniyelerle örtülmüş,ilmek aralarından sızan renk cümbüşüyle dolmuş kon’a girince irkildim. Yerdeki döşegin üzerine oturmuş, üzerinde kalın bir parke, dizlerine kadar çektiği desenli beyaz çorabıyla, siyah sakallı biri yeşil gözleriyle bana bakıyordu. Titreyerek ayran bardağını ve sürahiye önüne bıraktım. Geriye dönüp çıkacaktım ki, bana “hele gel otur” diyince korkarak ona döndüm. Hemen dizlerimin üzerine oturup bakışlarımı ona diktim. Gülüyordu. “Merhaba demek yok mu” diye sordu. Başımı önüme eğdiğimde çoraplarımın yırtıklarından görünen ayak parmaklarımdan, dağınık, kıvırcık saçlarımdan utandım. El parmaklarımla oynamaya başladım. Arada bir burnumu çekiyor, kaçamak bakışlarla karşımda oturan adama bakıyordum. Ayranı yudumladıkça bana bakıyor ve yine gülüyordu. “Tû min nas diki?” diye sorunca omuzlarımı anlamsızca silktim. “Hangi dili anlıyorsun, tû kişk zimanê fêm diki” diye üst üste sorunca, içimde büyük bir heyecan uyandı. Hemen “her iki dili de konuşa biliyorum” diyerek kendimle övündüm. “Okula da gidiyorum, kitaplarımda var. Küçük kardeşime okuma öğretiyorum, tatildir şimdi”. Sözlerimi öyle bir hızla söyledim ki yaptığımdan utandım sonra. Belli bir süre sessizlik olduğunda “karşıda bir at bağladım hele ona bak kaçmasın” der demez ayağa fırladım. Pembe, yeşil çiçekli naylon terliğimi ayağıma giyerek kon’un arka tarafına geçtim, beyaz bir at oradaydı geri döndüğümde ise onu ayakta gördüm “ma tû di çi” diye sordum “careki di ezê bêm” karşılığını verdi. Anneme haber vermeye gittim.

-Ana ew mêvan di çi

-Na, dû rojan ew mêvanê me ye. Naha kare vî heya

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Sevinmiştim gitmeyeceğine. Anneme merakla

-Ana ew kiye?

-Mamêteye keça min. Kesêre nebêje hatiye mala me.

-Çima?

Soruma cevap alamamıştım. Annem ve babaannem kimi sorsak ya amcamız yada dayımız derlerdi. Bizde herkesi amca veya dayı olarak kabul ederdik. Canım sıkılıyordu, annem ne derse karşı çıkıyordum. Bana her şeyi açık söylemediklerini biliyordum. Çocukluk gururum incinmişti. Kendim öğrenecektim olup bitenleri. Bir taşa yaslanmış elimi çenemin altına koymuştum. Çatık kaşlarım arkadaşlarımın bana yaklaşmasını engelliyordu. Dayak yiyeceklerini bildikleri için böyle anlarda bana yaklaşılmazlardı. Kaç saat böyle kaldığımı hatırlamıyorum. Bir sesin beni çağırdığını duydum

-Çizgili kız hele buraya gel.

Benim o yaştayken üç elbisem vardı. Üçü de çizgili olduğu için bana bu ismi koymuşlardı. Yerimden kalktım ve kon'un içinde amcam yada dayımı gördüm

-Babanın tıraş eşyalarını getir de tıraş olayım diyince elim ayağım bir birine dolandı. Annem peynirleri tuzlayıp bidona koyuyordu. Heyecanımı görünce :

-Disa çi bû?

-Ana! mamê min tiştê babê min yen tıraşê xast. Ka lez bike

Annem ellerini yıkayıp önündeki “bervang” dediğimiz önlükle elini sildikten sonra babamın tıraş malzemelerini çıkardı. Sıcak su koyduğu tası da alıp kon’a doğru yürüdü. Anneme çok kızmıştım. Bu işi ben yapacaktım. Ardı sıra bende gittim. Amcam “abla te çima anî” diyince çok sevindim. Oh olsun amcam ona kızmıştı. Annem “tiştêkî di xweze” diye sorunca “na” diye cevap verdi. Hemen, elbiselerimizi koyduğumuz torbaların yerine gidip en güzel kokan havluyu çıkardım. Babam içinde bunu çıkarırdık. Karşısına geçip oturdum. Annem ne kadar seslendiyse de aldırıyordum

-Birayê te li kû derêye?

İki üç kez seslendikten sonra benden ümidi kesiyor, kendisi aramaya çıkıyor kardeşimi, kardeşim o zamanlar dört yaşında kara, tombul suratlı bir çocuktü. Gri renkli kazağını giydirdiğimizde onu gri, taşlık arazide bulmamız zor oluyordu.

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

Annem gidip de onu yanıma getirince hiç ilgilenmedim. Ancak amcamın onunla ilgilenmesi beni kızdırmış, bende ilgilenmeye başlamıştım. Bu çocukluk kıskançlığımın ilk başlangıcı olsa gerek.

Bir sabah kalktığımda amcamı göremedim. Masallara konu olan beyaz atlı prens beni bırakıp gitmişti. Ancak aradan yıllar geçip de kasabaya tam yerleştiğimiz bir zamanda onu tekrar gördüm eski heybeti kalmamıştı. Takım elbise giyinmiş, serçe parmağına pırlanta bir yüzük takmıştı. Ticaretle uğraşıyordu artık. Anılarıma ilk yerleştiği zamanlarda bir kaçakçı olduğunu ve arandığını büyüdüğümde öğrendim. Çok sık karşılaşır olduk. Her karşılaşmada eliyle bir mesafe göstererek ‘Aha bu kadar boyun vardı, beni hatırlıyor musun?’ diye sorduğunda içim burkularak vermiştim cevabı. “Evet”

Yayla yerimiz her yıl değişirdi. Ticaret anlaşmaları veya otlakların verimliliğine göre biz de anlaşılabileceğimiz ailelerle bir araya gelir yaylaya çıkardık. Bir aile dışında her yıl farklı ailelerle olurduk. Çocukluk arkadaşlarım bu nedenle çok olmuştur. Köy ortağımızın çocukları uzun süreli arkadaşlarımızdı ama diğer çocuklarla da hemen kaynaşırdım. Geneli erkek olan arkadaşlarımla hemen her konuda boy ölçüşür, yarışırdım. Yayladayken bir Cengiz abimiz vardı. Biz çocuklar ona Cengo diye hitap ederdik ve her akşam kon’larının önünde toplanır, davulunu çalmasını istedik. Davul dediğimiz de annesinin süt sağdığı ve “mencel” dediğimiz tencere olurdu. Bir elini mencelin içine koyar, diğer eliyle de dışına vurur; türküsüne başlardı. Zom’un tüm çocukları onun peşine takılır, ona eşlik ederdik. Hatırlayabildiğim sözleri şuydu:

“Destême birîn
Hawêtine çeman
Em çi gûneh bûn
Destê wan kafıran”

Türkü hep bir ağızdan çıkardı. Geç saatlere kadar başka türkülerle de geceyi süsler; baba veya annelerimizin uyarıları ile istemeye istemeye kon’larımıza dönerdik.

Hasta bir komşumuz vardı. Veremliydi. Elli yaşına rağmen hala çocuk doğuruyordu. Çocukları onun yanında torunlarıymış gibi duruyorlardı. Onun kısık ama öfkeli sesi geldiğinde hemen

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

susup, dağılırdık. Hasta olduğunu bildiğimizden uyarılarını dinlerdik. Öldüğünü duyduğumda ağlamıştım.

Genç bir amcam vardı. Kasabada küçük bir dükkanı vardı. Arada bir yaylaya gelirdi. Ondan çekinirdim. Her zaman sinirli, fazla konuşmayan, titiz biriydi. Onu her an takip eder, bir eksiği olmasın diye çırpınırdım. Yıllarca bu amcamın yanında kalmama rağmen, “belki bir gün övücü bir söz söyler” diye bekledim ama bu sözü hiçbir zaman duymadım. Yaylaya geldiğinde eli dolu olurdu ama yanaşmaya çekindiğimden, elinden bir şey almazdım. Almayı denediğim anlarda mutlaka ensemeye tokat vurmuştu, konuştuğumda da “here peyînî below bike.” (git boş bir iş yap anlamına gelen ve sadece bu amcamdan duyduğum bir benzetmedir.) diyerek susmuştu. Uzaktan da olsa amcamın beni sevdiğini bilirdim.

Yaylanın etrafı küçük dollarla kaplıydı ve buralarda akan sular bir daha eşine rastlayamadığım güzellikteydi. Suların geçtiği dol boyunca sosin dediğimiz, kokusunu günlerce yetirmeyen küçük eflatun çiçekler olurdu. Yöresel yemeklere koyduğumuz sılık, peynire kattığımız sirik ve sove hep bu su kenarlarında olurdu. Çok sık bunları toplamaya giderdik. Yaylanın tam ortasında akan büyük çeşmenin üstü hep kalabalık olurdu, kadın seslerinin yarıştığı bir ortama dönerdi. Bu nedenle köyün erkekleri taşıma su ile konlarda ellerini ve yüzlerini yıkar; gençler ise omuzlarına attıkları havlu, ellerine aldıkları değişik kokulu sabunları olduğu halde diğer dollardaki çeşmelere giderlerdi. Her genç kendine bi çeşme belirler ve sürekli de onu kullanırdı. Amcam da bu gençlerden biriydi. Her sabah gün doğumuyla beraber kalkar çeşmeye doğru giderdi. Benim anlayamadığım yakın yerler varken neden yayla yerinin diğer ucunda olan çeşmeyi seçmiş olmasıydı.

Amcamın kasabada babamın da yaylada olduğu bir geceydi. Kardeşlerimle paylaştığım yatağıma sırtüstü uzanmış ellerimi başımın altında bağlamıştım. Konun deliklerinden görebildiğim yıldızları izliyor şimdi hatırlayamadığım düşüncelere dalmıştım. Anne ile babamın konun girişine yakın bir yerdeki sohbetlerine kulak kabartmıştım. Amcamdan bahsediyorlar ve bizim yaylanın en güzel kızını övüyorlardı. İlk başta fazla bağlantı kuramamıştım Emine ile amcam arasında. Diğer sabah uyandığımda komşu

BİR MAHALLENİN ÖYKÜSÜ

kadın ile annem arasındaki konuşmadan anladım amcamın neden konumuza uzak bir dolda kendine çeşme bulmasına. Yakın takibe başladım çocuk muzurluğuyla. Kasabadan çok sık gelir oldu amcam. Ama onun bize daha yumuşak davranmasını beklerken onu daha da hırçınlaştığını fark etmiştim. Beni daha çok azarlıyor ve işe koşturuyordu. Bir yandan hoşuma gidiyordu koşturmak ama birkaç tatlı söz de bekliyordum bunlara karşılık.

Emine'nin babası zengindi ve isteyeniyi de çoktu. İri yeşil gözleri giydiği basma elbisesi ile tam bir uyum halindeydi. Becerikliliği ile tanınıyordu. Yaylanın çobanlarını da kendine aşık etmişti ama Emine'nin onlara varamayacağını bildiklerinden aşklarını içlerine gömüyorlardı. Amcamın her sabah kapılarından geçmesinden o da hoşnuttu ancak babasının bir ağaya söz vermiş olması Emine'nin amcama karşılık vermesini engelliyordu. Ağa meselesini duyan amcam artık yaylaya gelmez oldu. Emine'nin okul okumamış olması aile çevremiz tarafından kabul görmemişti. Bunu çok sonraları duydum. Emine sekiz çocuklu ağa ile evlendikten iki yıl sonra doğum yaparken öldü.

Çocukluk anılarımı süsleyen kişilerin tek tek yaşama veda edişleri bende geçmişin izlerini bugün daha doğru ele almamı beraberinde getirdi. Hepsini hüznü bir gülümsemeyle anımsıyorum şimdi.

(Babamı yıllar sonra anlamam benim geçmişim ile bugünüm arasında doğru bir köprü kurmama neden oldu. Babamı saygıyla anıyorum.)

Yanlamasına attığı taşın suda oluşturduğu dalgaları uzun baktı. Sabah güneşinin ilk ışıklarıyla parlamaya başlayan lacivert saten gibi hafif dalgalanan suyun dinginliğini içine Taşları atmaya başladı yeniden. İki, üç, dört... sıkılmıştı ay tekrarlamaktan. Kendini nemli, soğuk kumların üstüne Ellerini başının altında kavuşturup güneşle yüzyüze geldi. yakıcı olmayan güneş içinde tatlı bir titreme yarattı. kenarından gülümseyip uzakta sisli görünen dağa Siyaben'din ve Xecê'nin aşklarının başlayıp son bulduğu d

Gözlerini kapayıp gördüğü bu manzaraları içine sindir bir daha unutmamak üzere zihninin derinliklerine yazdı. Kendi ne zaman görecekti buraları. Her şeyiyle doğanın olunc gözle görebilecek miydi yaşadıklarını? Kendini bu soru yormak istemiyordu. Çünkü sadece zaman bu sorulara verebilecekti.

Arkasından gelen ayak sesleriyle gözlerini açtı ve ayak karnına doğru topladı. Yanına geçip oturan arkadaşına baktı.

-“Senin ruhun dinlenmesini bilmiyor. Şimdi buraları taşıtığında her şey anlamından boşalacak” deyince arkadaş çekerek:

-“Kim bilir belki de ruhumun dinlenmesini istemiyor nedenini bilmiyorum.”

-“Nedir öyleyse?”

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

“Duygularım öne çıktığından mantığım sığınak arıyor. Ben de kör gibi algıladıklarımınla geçmişime takılıp durum. Zavallı mantık”

Arkadaşı bu içten sözler karşısında birden duraksadı. Kendinden kalkarak eline bir taş alıp suyun üstünden sektirerek her şeyi saydı. Altı. Sonradan oluşan dalgaları arkadaşına gösterip:

“Küçük taşın oluşturduğu dalgalara bak. Tüm gölü kaplamak istermişcesine genişliyor. Ama bir yere kadar.”

“Bizler de öyle değil miyiz ki? Çok şey yapmak istiyoruz, hiçbir yerde bitiyoruz.”

“Sence bu bitiş sadece ölüm müdür? Yoksa...”

“Hayır, onu kastetmedim. Demek istediğim, yapabildiğimiz kadarıyla yapabiliyoruz, düşünebildiğimiz kadarıyla değil. Bu da bitirir.”

“Hep bir uzağının olması gerekir insanların. Birini düşündüğünde bir diğeri için adım atmalı. Sanırım biz insanlar bu kadar yetiniyoruz.”

“Elhamdülillahcıyız da ondan” diyerek küçük bir kahkaha atarak onun böylesi anlardaki esprilerine alıştığından

“Yine babaannen mi aklına geldi” diye sormaktan kendini alamıyordu.

“Doğru” diyerek sustu. O da yerinden kalkarak elini duvarın omuzuna koydu. Diğer eliyle mavi enginin üstündeki yeşil adaya işaret ederek

“Tamara’yı düşün Naze. O kuleye hapsedildiğinde bile Bekoları, düşünceleri dışarıdaydı. Sevdiği o çobanı her gece bir coşkuyla bekliyordu kim bilir. Kalbi bu enginlik kadar genişti. Zaten sonucu biliyorsun.”

Naze hak vermişti söylenenlere, “ama illahi bir Beko gerekli. Her şeyi bütün aşk masalları için” diye düşünüyordu.

“Biz neden büyütemiyoruz dünyamızı, kafeste gibiyiz” diye başladı yutkunarak. Kendine hakim olmak istiyordu. Kıyıya yaklaşan hafif vuran dalgalara kadar yürüdü. Su geldiğinde geri çekiliyor, döndüğünde ise peşinden gidiyordu. İki kez bunu yaptıktan sonra:

“Belki de yaşanan aşkların bugüne kadar gelmesi Bekoları’nın varlığının bir sonucudur.”

Naze'nin rahatladığını gören Selim, ona doğru iki adım yumuşak bir tonla:

-“İsa çarmıha gerilmeseydi, iki bin yıldır yaşıyor olabilir. Bazı insanlar yaşarken, bazıları da ölürken anlaşılır.”

Yavaş yavaş dolmaya başlayan kumsalın ışığını ettiklerinde az ötelerindeki gölgeliğe doğru konuşarak yürüdüler. Naze coşkuluydu, ama onu kapatan hüznü olduğunu anlayamıyordu.

Çocuklu bir aile hemen ötelerine kamplarını kurmaya başladılar. Çok gürültülü bir halleri vardı. Sabahın saatlerinden beridir yaşadıkları dinginliğe araba, çocuk, karışmış sepetlerde sallanan şişe sersleri artmaya başladı. Sofraların kurulması ile mangallarda tüten et kokuları sodalı kokusunu bir anda örtmüştü. Uzaktan sesini duyan feribotun adaya yolcu taşıdıklarını gördüler. Naze keşif ziyarete giden yolculardan Tamara'nın memnun olduğunu düşündü. Elini çenesine dayayıp adayı izlemeye koyuldu.

Selim, Naze'nin düşüncelerini bilmeyi çok istiyordu. Duyguların arkasına gizlediği ve bir çocuğun oyuncağına kıyarak yaklaştırmaması gibi o da düşüncelerini kimseye vermiyordu. Nedenin bilmeyi çok isterdi.

-“Biz de oraya gidelim mi?” diye sorunca Naze hayırladı. Küçük bir iç çekerek tekrar adaya daldı. Selim omuzlarına lüle lüle düşen saçlarına dokundu. Ama Naze tepki vermedince

-“Dalgınlığının nedenini anlamak istiyorum” diye başladı. Eli çenesinin altında Selim'e yüzünü dönüp:

-“Yeni bir başlangıç yapacağım. Dalgın değil uzak diyar gezginiyim şu anda. Xece'nin, Tamara'nın aşkını bir başka şekliyle yaşayabilecek miyim diye düşünüyorum?”

-“Nasıl başka şekliyle” diyen Selim'e;

-“Sanırım beni anladın ama asıl düşüncemi anlatıyordun. O halde söyleyeyim. Ben artık bu kasabaların sokaklardan, yapmacık gezilerden sıkıldım. Güneşin doğuşunu Siyabend ile Xece'nin dağından izlemek istiyorum.”

Bunları söylerken oldukça sakın görünüyordu ama gözleri parlayan ter damlaları sıkıntılı olduğunu hemen ele veriyordu. Selim de bakışlarını dağa çevirdi. Boğazı düğümlenmişti. Naze

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

ordu ama kaybetmekten korkuyordu. Pembe-mavi bir deniz hemen masalarının yanında durdu. Mayosunu göstermeğinde olan 13-14 yaşlarındaki bir genç kız küçük adımlarla yaklaşmıştı.

“Özür dilerim. Rahatsız etmek istemedim.” diyerek olduğu kendini masanın altına uzatıp topunu aldı. Birbirine dargın duran bu iki gençten hiçbir tepki almayınca öfkelendi. İkile de Selim’den bir kelime bekler gibiydi. Bu samazlık ortamından koşarak uzaklaştı. Göz ucuyla Selim’i Naze;

“Kıza bir-iki şey söyleseydin. Gücendi zavallı” Naze’nin sözlerine kızan Selim:

“Gülmek istiyorsan konuyu değiştirebilirim. Fakat izin ver u anlarımın anıları hep içimde kalsın.” diyerek yerinden. Naze’nin neden böyle davrandığını anlaması gerekiyordu. boyunca yürüyüp uzaklaştı.

tepetinden çıkardığı bir salatalığı dişleyen Naze’yi gören dünyayı umursamayan, kibirli biri olduğunu düşünürdü. boyu, zayıf vücuduyla olduğundan küçük görünüşü onun çağı çocuksu hareketlerine göz yumulmasına neden olurdu. Aslında geç olgunlaşan düşüncelerini buna bağlıyor, sınıni çoktan geçmesine rağmen çocuksuluğunu aşamıyordu. de aşmak niyetinde de değildi. Konuştuğu zamanlar ya da uğu kitaplardan kendini ele veriyordu. Selim’in anlamadığı u olsa gerekti. Kimi zaman ona en olgun yanını kimi zaman çocuk yanını gösteriyordu. İnce ayrıntıyı göremeyecek kadar u olan Selim yaşça ondan küçük olmasına rağmen büyüğü duruyordu. Beraber büyüseler de onlara atfedilen roller onları laştırmıştı.

Selim bir saat sonrasında geri döndüğünde defterine birşeyler halde buldu Naze’yi. Okumak isterdi yazılanları ama bunun nsızlığının bilincindeydi. Naze başını kaldırmadan:

“Bize soğuk birşeyler getirsene. Çok susadım. Karpuz da m.” Selim alttan alarak yerine getirmeyi düşünse de bundan eçip ellerini beline götürerek:

“Başka arzunuz var mı hanımefendi?” diye sorunca, Naze

-“Şimdilik hayır, olursa söylerim beyefendi” diye Selim, masaya geçip oturdu. Ellerini masada üst üste çenesini kendi ellerli üzerine koydu.

-“Nasılsın?” diye sordu.

-“Oldukça yoğun ve sıkıntılıyım. Nedenini söylemeye Çobanın ölmesi gerekli miydi? Selim de:

-“Peki ya Tamara’nın” karşılığını verdiğinde ikisi de Uzun bir suskunluktan bu ve birbirlerine en fazla yakın ol andı. Selim Naze’nin böylesi anlarda iç sorgulamasını yoğun olduğunu bildiğinden o anda ne söylerse dinlenmeye bildiğinden susuyordu. Naze de kendini ele ver bildiğinden.

Çocukluktan beridir birlikte büyümelerine rağmen pe anlaşıyorlardı ama birbirlerini anlıyorlardı. İkisi de ka dışındaki dünyayla ilgilenmiş, kendileri için bi istemememişlerdi. Ailede serbest yetişmesine rağmen Naze hep kendisine bir baskı uyguladığı belliydi. Selim ise rolünü oynayamadığı ailesinde şımarık büyütülmüştü. N etkisi olsa gerek ki o da kendini denetime almış y çevresinde hep şımarık çocuk olarak tanınmıştı. Bu ikisinin ilişkisine fazla anlam veremeyen arkadaşları onl dünyalarını bir türlü öğrenememişlerdi. Bu da onlara c zevkli gelmişti. Oysa her ikisinin de arkadaşlarıyla payla güzeldi. Fakat bir yerden sonra kapanıyordu.

Selim yerinden kalkarak ağır adımlarla büfeye doğr Naze ise defterine yazmayı sürdürüyordu. Başını deft kaldırıldığında yan taraflarında oturan aile kahkahalar a yemeklerin yiyorlardı. Ne için güldüklerini anlamak isted herhangi bir neden bulamadı. Küçük beyaz köpeklerinin kemik atıyor, köpek de koşturarak kumlara gömülen ke yalamaya çalışıyordu. Bir-iki kez tekrarlanan sahne kahkahalarının yükselmesine neden oluyordu. Alaycı bir başını sallayan Naze’nin bu hali büfeden dönen S gözünden kaçmadı. Çok sevinmişti bu gülümseyişe.

-“Ben yokken sevinçli oluyorsun” dediğinde sevin gülümseyişle Naze bu sefer ona baktı. Uzun uzun bak Selim’in yüzünde gezdirdi. Onun bu hali karşısında af

ne yapacağını bilemediğinden yapay bir şekilde öksürdü. yumuşak bir tonla:

“Erken büyüdük Selim. Dünyamız o kadar kirli ki istesek de klüğümüzü yaşayamazdık. Bırak da arada bir sevinçli neyim. Sen de şu olgunluk maskesinin altında sakladığın k yanını biraz açığa çıkar. Bak çevrendekiler ne kadar da i.” Selim de yan tarafta kahkahaları devam eden aileye baktı. ’ye dönüp baktığında bir sis perdesinin yüzünü sardığını i. Eline aldığı bir dilim karpuzu isteksizce ısırdıktan sonra:

“Mutlu olduklarını sanıyorlar. Şöyle bir çevrelerine baksalar zla da kendi mutsuzluklarının farkına varacaklar. Erdemin ne ğundan habersiz ölüp gidecekler. Artlarından çocukları onları n takip edecek.”

“Çocukları katmayalım bu çirkin tabloya. Az da olsa ğüm bu resimde bana hoş gelen yanı oluşturur çocuklar. ın kaderi anne-babalarının değil, asıl mutluluğu anlayanların edir.” Naze bir çırpıda heyecanla söylemişti bunları. rlerinden kopmuş gibi düşüncelerini sıralıyordu.

“Kör mü bunlar? Hayır. Kör edilmişler ve yapay bir dünya rinin önüne serilmiş. Daha önce olsaydı kınamazdım bu ları. Fakat bugün o kadar çok çelişki var ki ama kimse üyor. Beni kızdıran, çileden çıkaran bu.” Bunları söyledikten derin bir nefes aldı. Selim hafif bir gülümseme ile:

“Çok şey beklediğinin farkında mısınız? Bir anda ebilecek noktalar değil bunlar. İnsanların kaygılarını, ma düzeylerini, düşünce ve sınıf yapılarını, en önemlisi de sel yaşam alışkanlıklarını bir tarafa bırakıp “neden sokaklara lmüyorsunuz” diyemezsin ki. Bizler bile bir sorgulamayı ken ne kadar değişebiliyoruz.” Naze söze atılarak:

“Bu dünyanın havasını soludukça değişemeyiz tabii ki. Bak ben’le Xece’nin yerine. O doruklara bak. Oradan bu mizdeki insanlara baktığını düşün. İşte o an her şey ecek.”

“Kendimize de bakabilecek miyiz?” diye Selim coşkuyla ğ girdi. Naze içini dökmenin rahatlığıyla:

“En çok da kendimizi göreceğiz. Belki bugünlerimizi ezden geleceğiz, hiç yaşanmamış sayacağız. Belki de inkar ğiz.” Selim sorgular bir şekilde:

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

-“Belki de arayacağız.” Naze, Selim’in son söylediklerinde asıl konunun ne olduğunu anlamak istercesine Çatalının ucuna taktığı peynir parçasını yuttuktan sonra:

-“Tamara’nın hiç tereddütsüz suya atladığını düşünüyordum. Pişman olduğunu da hiç sanmıyorum. Çobanın aramızdaki yaşamının anlamsızlığını biliyordu. Yada Xece. Beraber cümleler uçuşurum dibine.”

Selim dokunaklı bir tonla:

-“Bugüne dair herşeyin unutulacağını söylüyorsun ya, yanlış mı yapıyor muyum?”

-“Unutmak değil, ciddi bir sorgulama yalnızca. Bu yolda aldıkları ile verdiklerinin muhasebesini doğru yapmalıyız. Gemiler yanmalı anlayacağın.”

- “Boşuna mı yaşadık bunca yıl?” diye sorduğunda Selim anlamıştı soruların nedenini. Ciddi bir eda ile:

- “Sorduklarının cevabını benden daha iyi verebilirsin. Sen daha düzeydesin. Fakat kendine kabullendiremediğin bir şey var. Hiç olmadığın kadar açık olabilirsin Selim.” Ayağa kalkan Selim:

- “Evet Naze, korkuyorum. Kabullenemediğim geçmişten korkuyorum. Anlamak istemiyorsan söyleyeyim. Benim düşümlenmişti, avuçlarını sıkarak ellerini iki kez masaya vurmuştu. Başını Naze’ye yaklaştırarak ağlamaklı bir şekilde:

- “Seni kaybetmekten Naze, seni kaybetmekten korkuyordum. Der demez suya doğru yürüdü. Şişme botlarının arasından kayarak yol açarak ayaklarını suyla buluşturdu, elleri şortunun altına öylece adaya doğru bakıyordu. Belki de Sipan’a. Kim bilir de kendini oradan gözlüyordu ve kendine gülüyordu. İki gün gözyaşı yanaklarından düştüğünde ellinin arkasıyla bunları siliyordu. Haline gülümsedi.

Naze ellerini başının arasına almış, düşünüyordu. Selim kimsenin onu kararından caydıramayacağını bildiğinden Selim’in söylediklerinden etkilenmemişti. Asıl onu zorlayan, Selim’in farklı tür türlü onun görüşlerine katılmayışıydı. Ona göre ertelenebilecek bir tasarıydı, ama Naze’nin acelesi vardı. O kadar erken gitse o kadar az kirleneceğini biliyordu bu düşünce. Sanki tüm kirlilik ondan sinmişti bu dünyanın. Temizlenmek, arınmak istiyordu onlardan.

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

Pir Sultan'ı düşünüyorum, kılıç uçlarından sallanan Hasan-yin'i." Bu notu da defterinin en alt köşesine yazdıktan sonra rini kapadı. Masada fazla dokunmadıkları yiyeceklere baktı. uzu çok sevmesine rağmen neden hiç yememişti. Üst üste ört dilim yedikten sonra Selim'in olduğu yöne doğru baktı. n kenarında öylece duran bu gence herkes garip garip ordu. Hava iyice ısındığından herkes suya girerken bu genç n böyle bir şey tercih etmişti? Genç kızlar yanından geçip emeye başlayınca durumun garipliğini anlayan Selim, samaz bir edayla onlara bir bakış fırlatıp masaya geri üğünde düşünceleri darmadağındı. Naze'nin sandalyenin ine dayanmış, onu izlediğini gördü. İfadesiz bir bakışla onu ıktan sonra:

"Ölenin arkasından ağlayanlar, aslında onun ölmesine değil, isini yalnız bırakıp gittikleri için asıl kendisi için ağlarmış" ek sandalyesine ağır ağır oturdu.

"Nerden çıktı bu şimdi, ölen de ağlayan da görmüyorum şu ? Selim içerleyerek;

"Her şeyle alay etmek zorunda mısın? Neden bahsettiğimi yi anladın.

Nece insanlar gitti. Olanlar onlara oldu. Yaşam devam r. Önemli olan nasıl yaşadığındır.

"Ve nasıl öldüğün" diye tamamladı Selim. "Fakat ben halen ayakta tutan şeyin ne olduğunu merak ediyorum. Ölüm le sonunda kapımızı çalacaktır. Yaşamın tadını çıkarmak, r vermek zorundayız, ama yine yanlış yorumlama. emizdeki insanlar gibi yaşayalım demiyorum. Naze büyük lim karpuzu yedikten sonra

"Bunların içinde kalırsak onlar gibi yaşamak zorundayız. armaca, maske takmalar, çocuk vs.vs... Maddi yaşam ları belirler insanın hayatını.

"Biz düşünen insandan bahsediyoruz, düşündüğü gibi an insandan. Çevre ne olursa olsun, o insan kendisi belirler nın çizgisini."

"Unutma ki, bizler o kadar güçlü değiliz. En büyük etkeni bir da atıvermek olanaksız. Kendin de söylemiştin. Diyalektiği üz edemeyiz." Selim kelimeleri yakalamak istermişcesine bir şekilde:

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

-“Sen beni sınavdan mı geçiriyorsun Naze”

-“Hayır, sadece olay-olguları değerlendirmede duygu seni ne kadar esir aldığını göstermek istiyorum. Beşimiyorum. Doğrudur. Sana gerçekleri bu kadar yanlışla şeyin ne olduğunu göstermek ve bir karara varman için ya olmaya çalışıyorum.

Selim, Naze'nin cesaretine şaşırmıştı. Naze'nin biliyordu. ya kendi kararı neydi? Artık somut konuşmıyordu. Kelimeler arasında koşturmaktan yorulmuş İsteksizce etrafına bakındı. Şişme simitlerde yüzme çocuklara, yüzme yarışına giren kadınlı erkekli topluluğa, gırtlak torunlarını uyutmaya çalışan yaşlılara, imalı şakalarla boy gösteren gençlere baktı.

Van Gölünde güneşin batışını sessizce takip ettiler. yavaş boşalan kumsalın sessizliğinde çakıl taşlarına vurmuş çekilen suyun sesini dinlediler. Selim arada bir Naze'nin bakıyor, ama hiçbir farklılık göremiyordu. Gözleri coşmuş uzaklardaydı. Ne yaparsa yapsın Naze'nin değiştiremeyeceğini iyi biliyordu. turuncu ve mora boyanmış Sipan'ın artık sadece silüeti görünüyordu. Naze yavaş doğru olup Selim'e döndü:

-“Siyabendin aşkı üzerinden bir gün daha geçti.” Selim sözler karşısında hassas bir noktaya varacağını bildiğinden.

-“Xece'ninki üzerinden de” diye karşılık verdi. Naze bir kahkahayla Selim'in sıkıntı dolu gözlerine bakarak:

-“Ya senin aşkının üzerinden nasıl bir gün geçti Selim sorduğunda Selim sanki böyle bir soruyu bekliyormuş gibi bir karşılık verdi:

-“Benimki bitti sanırım. Onu yalnız ben bileceğim” deyince Naze duygu dolu bir tonla:

-“Merak etme yaşanılanlar tek taraflı değil, ama bunu ikimizin olmasını değil milyonlarla paylaşmayı istiyorum.”

İkisi de bakışlarını güneşin battığı yöne çevirdi. Uzun suskunluk zamanını bozan Naze oldu.

-“Ben bu huzuru seviyorum Selim. Herşeyin netleştiği rengini verdiği onları seviyorum. Xece'nin aşkına olan s gibi bir renklilik. Tamara'nın da öyle.

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

elim durgun bir ifade ile:

“Ya kendini seviyor musun?”

“Kendimdeki netliği de seviyorum. Fakat asıl adımımı
mda sanırım daha çok seveceğim kendimi.”

“Sen hep mütevazı olurdun Naze. Daha önce hep bırak
aları senin iyi olduğunu söylesin, kendin değil derdin. Neden
ti bu düşüncen?” diye sordu Selim.

“vardığım karar düzeyini seviyorum. Çünkü kendimde ilk
buluyor ve düşüncelerimin doğruluğuna inanıyorum.
nişin acizliklerinden kurtulduğuma seviniyorum.

“Çok acımasızsın Naze. Bari geçen yılların...” deyince Naze
a kalkıp ellerini masaya koydu. Hafifçe Selim’e doğru
rek kızgın bir sesle:

“Acımak mı? benim kadar geçen yılların boş vermişliğine,
nsuzluğuna, kendine göre yaşamaya acıyan biri yoktur.
r çok şey alıp götürdüğünde bizlere acımadı Selim.

“Ben de en az senin kadar anlıyorum geçen zamanın
ediciliğini. Fakat içine düştüğüm tutsaklıktan beni kurtarmak
e daha da arttırıyorsun tutsaklığımı. Lütfen beni anlamaya
Naze. Sendeki bu inanç, hırs daha da bağlıyor beni. Yine de
kadar acımasızını görmüyorum” diye çıkış yapan Selim’e
ocuğa bakar gibi bakmaya başladı. Sandalyesini Selim’e
yere getirdiğinde derin bir nefes aldı. Selim’in alnına düşen
emini yumuşak bir hareketle yana doğru düzelterek
alyesinin arkasına dayandı. Ellerini göğsünde kavuşturarak:

“Ben geçmiş ırmağın akıntısına bıraktım. Öyle olmasaydı
k düze yaşam beni, bizleri yutup gidecek. Bunları bilmeme
en artık yaşamak doğru olmaz. Kemal’i hatırlıyor musun?
kendini kalorifer borusuna asmıştı. Yapmak istediklerini
madan yitip gitti. Ölüm varsa işin sonunda varsın o da
en olsun dercesine hepimizi bırakıp gitti.”

“Çok bilinçli biriydi ama...” deyince Selim’in sözünü
ek.

“Sorun o değil. Bu bilinci doğru kullanmak önemli. Bizim de
ak istediğimiz netice de bu” diyen Naze’ye

“Yani benim sonumun da Kemal gibi olacağını mı söylemek
rsun.”

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

-“Kim bilir. Toplumla yaşamla bu çelişkilerin ol-
rağmen gördüğün şeyleri de görmezden geliyorsun. Ama
varacak bu böyle.”

-“Senin seçtiğin seçeneğe karar vermek de kolay değil.

-“Doğru. Ama ben bu yaşamı seçtiğim yaşama al-
yapmadım. Sadece hedefledim. Bu güç gerektiren bir durum.

-“Benim güçsüzlüğümü her dakika vurgulamak z-
mısın?”

-“Amacım bu değil. Sadece hala neyin seni tuttuğun-
vermedim. Seni tanıdığımı, düşüncemi açıkladığımda b-
hemfikir olacağını düşünmüştüm. Yanıldığımı görmek b-
veriyor.”

-“Bana haksızlık yapma Naze. Beni burada çözümsü-
sensin.”

Bu sözler üzerine Naze sandalesinden kalkıp hınçla a-
döndü ve küçük adımlarla göle doğru yürüdü. Boğazı kilit-
gözleri dolmuştu. Fakat kendini hemen toparlaması gere-
biliyordu. biraz önce çok güçlü olduğundan bahsetmişti. Yu-
kumların üzerine diz çöküp kararmaya başlayan Sipan’a
Karanlık bile güzelliğini örtmüyor dağların diye düşündü.
Selim’in omuzuna koyduğu ele doğru dönüp baktı. Y-
yerinden kalkıp Selim’e taraf döndü. Selim zora
gülümsemeyle alnına düşen perçemi göstererek:

-“Son bir kez perçemimi yana doğru düzeltebilir misin
rahatlık karşısında Naze küçük bir kahkaha atarak:

-“Hemen de şımarıp her hareketimi kendince yorumlu-
Beni bilirsin. İçten olmadığı sürece hiçbir hareketi yapma
perçemini yana taramam açısından da böyle.”

-“Son bir kez demiştim.”

-“Neden son kez diyorsun?”

-“Benimle çocukmuşum gibi konuşma lütfen. Bug-
ayrılacağımızı biliyorum. Naze’nin bende gizli kal-
biliyorum artık. Zor olsa da alışacağımı düşünüyordum
olamayacağını da biliyorum. Merhaba değerli yoldaşım s-
bir kaç satır yazıyı yazmak için çok düşündüm gezd-
oyunadığımız, sabahlara kadar konuştuğumuz yerleri bi-
ziyaret etmeyeceğime karar verdim. Başarır mıyım bilemi-

SİPAN'A UZANAN DÜNYA

bilir belki senin fırtınan beni de alıp götürür Siyabend ile
'nin diyarına.

“Fırtınanın mesafesi uzadıkça etkisi azalır ama.”

“Ben fırtınanın ilk çıktığı yerde olacağım.”

“Peki şu ana ne dersin? Fırtına yakınında değil mi?”

“Bu sözler karşısında afalayan Selim’in morali bozulmuştu.
'nin omuzlarını tutup onu hafifçe sarstı.

“Durumumu en fazla sen biliyorsun. Annem ne hale gelir
or musun?”

Naze kendini Selim’in ellerinden kurtarmak istediye de bunu
amadı. Sert bakışlarını Selim’e çevirerek:

“Kalmanın gerekçeleri çok Selim. Ama bizler için gitmenin
çeleri daha fazla. Senin yapamadığın beni onaylayan.
a asıl düşündüklerinin bunlar olduğunu sanmıyorum.
en sıradan biri gibi yaşamamı beklemen bana haksızlık
z mı? lütfen bırak seni de bu sıradanlıktan kurtarayım.
ğini bana açtığın kadar beynini de açabilirsin. Bu yenilgi
dir. Tam tersine, herkesin ulaşamayacağı yüce bir düzey.”

Ortama çöken karanlığa dolunay bir kurtarıcı gibi yetişmeye
rcasına zifiriye dönüşmeyen havaya loş bir ışık yayıyordu.
’in yanağına gözyaşlarını fark eden Naze bunu görmezden
gibi yaparak ellerini aya doğru uzatarak:

“Oralarda çok daha doğacak bu ay. Ve ben her ayın
şunda Tamara’yı, Zin’i, Xece’yi düşüneceğim.”

“Ya beni” diye titrek bir sesle soran Selim’e.

“Siyabend, Mem ve meçhul çobanı hatırladığımda seni de
hatırlarım” diyerek hafifçe güldü. Selim de kendinden emin
layla

“Yine feministi düşünceler mi?”

“Böyle konuşacağını biliyordum. Kadına yakınım. Ama
’nin varlığını reddetmiyorum. Öyle olsaydı çobana duyduğu
n dolayı Tamara bugüne kadar gelmezdi. Zin de Xece de. Bir
tıyı fazla ileri götürüyorsun. Bizler onlar gibi olmadık. Ve
lmek de kolay değil.”

“Doğru söylüyorsun. Ben hep böyle olmayı istedim. Biraz
lığını gördüğümde de onlar gibi olduğumu sandım.
ldığımı özellikle bugün anladım.”

Selim'in alnındaki perçemi ağır ağır yana götüren dikkatlice kendi ellerini takip ediyordu. Düşüncesini uzaklarda olduğu belliydi. Selim onun elini tutup yavaşça indirerek.

-“İçinden gelmiyorsa kendini zorlama. Bundan sonra asla zorlamayacağım.” Boğazı düğümlenmişti. Ağlamak bırakıp gidene dek demek” istiyorum diyerek koluyla N omzunu kavradı. Hafif dalgali gölün kumsalında ağır yürümeye başladılar. Ayın doğuşunu izleyen tek tük i dışında kumsal sakindi. Dönme zamanı gelmişti artık. Y arabaların olduğu yöne çevirdiler. Hiç konuşmadan a binerek yola koyuldular. Naze kendinden aolukça emin, Se oldukça hüzünlüydü. Bu konuşun her ikisi için farklı bir vardı artık. Naze son kez bu şehre doğru yol aldığını ve defa araba sesleri arasında uyuyacağını biliyordu. Selim i bir yolculuğa hazırlanana dek kim bilir daha kaç kez gelecekti. Ama yitip gidebilirdi de bu şehirde.

(Acımasız yaşamın çarkları arasından kendini kurt isteyen ve bunun mücadelesini ağır bedellere rağmen yürüten tüm insanlara)

I. BÖLÜM

Bakıştılar

“Ne kadar güzelleşmişsin” dedi biri içinden.

“Ne kadar çirkinleşmişsin” dedi öteki.

Kadın, kendinden oldukça emindi. Dimdikti düşman subayının karşısında. Korkmuyordu. Göz ucuyla tüm odayı baştan başa süzüyor, küçümsüyordu karşısındakini.

“Ne kadar çirkinleşmişsin.”

Subay, olanlara anlam veremiyor, sol elini sağ avucuna vura vura gidip geliyordu orta yerde. Tedirgindi. Arada bir çalan telefonun sesiyle ir-kiliyor; hınçla telefon ahizesini alıp, yüksek sesle karşılık veriyor, arada bir de kaçamak bakışlarla karşısında oturan dağınık saçlı, yüzü-gözü kan içinde olan kadına bakıyordu. Bakışları dalıyor, ensesine kadar terliyordu.

“Ne kadar güzelleşmişsin.”

“Konuşursan bir şey yapmayız, hatta belki koruruz seni” diyemiyordu kadına. Direngenliğini biliyordu onun. Ne düşünüyordu acaba? Ağzını açacak oldu, ancak konuşmaya cesaret edemedi. Dudakları kurumuştü. O kadar insanı sorgulamıştı ve cezalandırmıştı ama, bu kez bir başkası vardı karşısında. Bu da, yıllar öncesinin yürek sızısıydı.

“Ne kadar güzelleşmişsin.”

Çok küçük yaşlarda tanışmıştı düşmanla. Halasını ve babasını apar-topar götürdükleri gün geldi aklına. Ziyaretlerine gittiğinde soluduğu rutubet kokusu ile demir parmaklıkların soğuşunu, şimdi de hissediyordu. Aradan geçen yıllar, yine de unutturmamıştı bu havayı. Kız kardeşinin görüşüne gittiğinde ise bu havanın yerine, her bir duvarın özgürlük koktuğunu hissetmişti. Ama uzun yıllar her ne kadar araya girse de, tutsaklık yine aynı tutsaklıktı. Değişen tek şey simalardı, üniformalar hep aynıydı. Şimdi kar-şısında üniforma içinde duran adama baktı. Acıdı ona. Ağzını açsa binlerce küfür savuracaktı.

“Nasıl bu kadar küçülebildin.”

Odada amaçsız gidiş-gelişler. Anlamak istiyordu olanları ama sormaya cesareti yoktu. Kadına baktıkça içinde binlerce fırtınanın koptuğunu his-sediyordu. Elllerinde, yıllar öncesinin soğumuş okşamasını duydu. Ürktü bu duyudan.

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

“Beni affedebilecek misin?”

Kadın oturduğu sandalyede, hafifçe kıpırdadı. Yaraları acıyordu ama karşısındakinin bunu fark etmesini istemiyordu. Sırtının ortasında büyük bir ağrı ile irkildi. Baskı ve işkenceye rağmen konuşmamış, direnmişti ve bundan büyük gurur duyuyordu. Yaşadıklarını büyük bir talihsizlik olarak değerlendiriyordu. Gözlerine giren saçlarını eliyle arkaya götürdü. *“Topar-lanmalıyım”* diye düşündü. Alnına düşen perçemini düzeltince, eline akan kanı hissetti. Elini karşısına alıp, hafifçe gülümsedi. En sevdiği şey parmaklarını yavaş yavaş oynatmaktı. Annesi de hep öyle yapardı. Ondan kalma bir alışkanlıktı zaten. Yine öyle yapmak istedi ama, başaramıyordu bu kez. Subay, kadının doğallaşan hareketi karşısında bir an her şeyi unutup, kadının omzuna hafifçe dokundu. Omzundaki eli fark eden kadın, var gücüyle omzunu çektiğinde karşısındaki asker neye uğradığını anlayamadı. Bir-iki adım geri çekilip masadaki su bardağına elini uzattı. Boştu. Sürahiden elleri titreye titreye doldurduğu bardağı ağzına götürünceye kadar çok zorlandı. Afallamıştı. Bu kadar zayıf düştüğüne şaşırılmıştı. *“Kendimi toparlamalıyım”* diye düşündü.

Odanın kapısı hafif tıklatılarak açıldı. Bir emir eri topuklarını sertçe vurarak selam verdi. Başı ile onaylayan komutanına yaklaşp, elindeki kağıdı uzattı. Göz ucuyla da kadını yokladı. Yüzünü bir şaşkınlık ve hüznün kapladı. Komutanının *“gidebilirsin”* sözünü büyük bir refleksle karşıladıktan sonra, kapıyı arkasından sessizce kapayarak çıktı.

Çıkan askerin arkasından baktı uzun süre. Bakışları daldı. Kendisinin ilk olarak askeri selamı verşi geldi aklına. Paylaşımın, dostluğun, coşkunun olduğu o askeri dersleri hatırladı. Karşısındakilerin duruşundaki zorakılığı fark etti. Ama aklına takılan şey, askerin bakışları olmuştu. Acıyarak bakmıştı kendisine. *‘Asıl acınacak biri varsa, o da sensin’* demek isterdi. Bu arada bakışlarını masada oturan subaya çevirdi. Subay, donuk bir suratla elindeki kağıdı okuyor, arada bir alnına düşen ter damlalarını siliyordu. Elini alnına götürüp sandalyeye yaslanınca, kendisini süzen kadının bakışlarıyla karşılaştı. Terden kızaran yüzü, birden beyazlaştı. Gözlerini masadaki kağıtlara kaydırıp, *“hakkınızda ciddi iddialar var”* dedi titrek bir sesle. Yerinden

kalkıp, kağıdı katladı. Bir şeyler ispatlamak istercesine, odanın bir başından diğer başına sert adımlarla dolaşmaya başladı. Belli ki birilerini bekliyordu. Çünkü konuşma cesaretini kendinde bulamıyordu.

Kapı açılıp konuşarak içeri giren iri yapılı, esmer bir subay; büyük bir hınçla masaya geçip dosyada bulunan birkaç kağıdı inceledi. Subayın tedirgin, gergin duruşu gözünden kaçmamıştı kadının.

“*Ne kadar da cücesin*”, dedi dudak arasından. Odadaki biçimsellik canını sıkımişti. Herkes kendi meydanında at koşturuyordu. Çok çıplak görüyordu olanları. Masada oturan komutanına elindeki kağıdı uzatınca, göz ucuyla da kadına baktı. Biliyordu nelerin olacağını.

“*Ne olur birkaç kelime*” diye geçirdi içinden.

Arada bir alçak sesle konuşuyor, karşısında oturan adamı onaylıyordu. İri yarı subay, elindeki kağıdı sallayarak ayağa kalktı. Kadına yaklaşı-rak; “*direniyormuşsun. Bilmelisin ki kolay affetmem*” diyerek kadına sert bir bakış fırlattı. Yüzünde kesin bir ifadeyle başını yukarı kaldıran kadın, “*siz de şunu iyi bilmelisiniz ki ölüme inat yaşanılır ve ihanet asla kabul edilmez bizde*” sözleriyle, düşmanını meydan savaşına çağırıyordu. İnsanın nasıl yüceldiğini çok iyi biliyordu. Kolay kaybetmez insanlar bu düelloda. Kazanmakla dolmuştur insan burada. Bu da insanları yaşama bağlar. Kadının yaşama gözünü açtığı bir sahnedir burası. Bu sahnede aldığı rolü hakkıyla oynamak ister. Kaybederse bir daha ayağa kalkamayacağını iyi bilir. Tanrıça İştâr’ın bereket tohumlarının yeşermesidir bu çağda. Varolmanın dilidir ve çirkin dünyada güzelleşmedir. Vatan toprağının korunmasıdır. Bu kadar değer varken bir bedeni kaybetmenin fazla anlamı yoktur. Karşısında duranlara bakarken bunları düşünüyordu. Yaraları acıyordu ama umursamıyordu. “*Beni öldürmekle bir sonuca varamayacağınızı çok iyi biliyorsunuz. Kendinizi bu kadar yormanıza gerek yok. Hükmü uygulamanız zamanınız açısından daha iyi olur*” diyen kadına yaklaşan iriyarı subay, “*bana akıl mı veriyorsun, ben ne yapacağımı bilirim*” diyerek büyük bir hışımla kadının yüzüne bir tokat indirdi. Elindeki kağıtları masaya fırlatıp odadan çıktı.

Yalnız kaldılar.

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

Bakıştılar.

“İnatçılığı ve öfkesinden hiçbir şey yitirmemiş”. Kadında tanıdığı en belirgin özellikler olduğu için, kadının bu tavrına anlam verebiliyordu. Doğal bir hareketle cebinden çıkardığı mendili, kadına uzattı. Burnundan kan akan kadın, eliyle tersleyerek bu teklifi reddetti. Burnunun altında tuttuğu eli kan dolmuş, parmak aralarından dizlerine damlıyordu. Daha önce, gördüğü kana dayanmaz, bayılırdı. Geçirdiği yıllar içinde yüzlerce arkadaşının kanını görmesi onu çelikleştirmişti. *“Hiç olmazsa onların anısına yaşanılır”* diye geçirdi içinden. Yavaşça yerinden kalkıp yan taraftaki lavaboya yürüdü. Parfümlü sabun kokusu her yanı kaplamıştı. Önce ellerini, sonra yüzünde kanayan yerleri yavaş yavaş sabunla ovarak yıkadı. Dağılan saçlarını arkada toplayıp, kanlı pantolonunu sildi. Ardından seri adımlarla sandalyeye yaklaştı. Sırtının ağrısı dizlerine kadar inmişti. Oturmakta güçlük çekti. *‘Yenilgiyi asla defterime yazmayacağım’* diye içinden geçirdiği anda bakışları pencereden sızan güneşe takıldı. Çocukluğundan beridir severdi güneşin içeriye sızışlarını. Köydeki tandır evlerinde tavandaki deliklerden sızan bu ışıkla bilinirdi namaz saati, koyunları sağma saati, babasının eve geliş saati. Köylerde zaman, *‘sitavk’* denilen bu ışıklarla biliniyordu. İsten kararmış tandır evini çok farklı gösteriyordu bu sitavk. Kadın da saatin kaç olduğunu anlamak istedi. Çoğu zaman günlerin hesabını bile unutmuştu ve geçirdiği onca yılı nasıl değerlendirmişti? *“Daha fazla da çalışabilirdim”* derdi hep. Zamanı eskittiğini fark ediyordu ama bundan sonra daha da fazla çalışabileceğini dü-şünüyordu.

Karşısında, derin düşüncelere dalan kadına bakıyordu. Toplanan saç, temizlenen yüzü görünce çok gerilere gitti. Okul yıllarındaki birlikteliklerini anımsadı. Gençliğin, toyluğun verdiği o coşkulu yılların ardından nasıl böyle bir duruma gelinmişti? *“Çok değişmişsin”* demek geldi içinden. *“Değişmeyen yanların inatçılığın ve doğallığın. Yüzün daha bir olgunlaşmış, bakış-ların daha bir anlamlaşmış ve ne kadar güzelleşmişsin”* demeyi çok isterdi. Kafasını sallayarak, bu uykudan uyanmak istedi. Masaya geçip oturdu. Eline aldığı kalemle uzun uzun oynadı. *“Hakkınızdaki kararı uygulamak zorun-dayım”* diyerek sert bir çıkış yaptı. Kendisi de şaşırdı bu tavrına. Yapması gereken bir

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

davranıştı oysa. Diğer yandan da, “*ne olur birkaç kelime, en azından yaşarsın*” diyen yüreğinin sesi. Kağıda imza atarken yüreğinin derinlerinde bir sızı hissetti .

“*Ne kadar çirkinleşmişsin.*”

Adamın hareketleri ona bir orta oyuncuyu andırıyordu. Ya da bir trajedinin içleri parçalayan anını. Belki de yaşamın en ciddi sahnesini. Biri ezen, diğeri ezilen. Biri dünyanın en çirkin, öteki.....

“*Siz görevinizi yapıyorsunuz, ben ise tarihin en gerilerine atılmış insanların tarihe yazılma mücadelesini veriyorum. Hakkımda verilecek karar bu mücadelenin devamı anlamına gelecektir*”. Adam, “*geçmişte...*” diyecek oldu ama kadın konuşmasına izin vermeyerek “*Geçmişte yaşanan yaşamın sisli perdesi gözlerimin önünden gitti artık. Kantin masalarında tüketilen zamanların sizi ne hale getirdiği çok açık görülüyor. Güzel yaşam hayallerinin sanrısı bile üzerinizde kalmamış.*”

Bu sözleri söylerken, ses tonu yükselmiş, bir insanın nasıl direnebileceğini göstermişti. Karşısında oturan adamın gözlerinin içine bakarak konuşmuş, ona ne kadar küçük kaldığını anlatmıştı. Konuşulanlar karşısında afallayan adamın dudakları titriyordu.

Çalan telefonun sesi ile aniden irkilen asker, derin bir iç çekerek telefona yöneldi. Kötü rüya gören bir insanın uykudan uyanıp da “*iyi ki rüya-ymış*” demesi gibi sevindi bu telefona. Ahizeyi eline aldığında söylenilenler karşısında “*evet evet*” deyip, söylenilenleri onaylıyordu. “*Emredersiniz*” dedikten sonra, küçük bir not yazarak kapıya yöneldi. Kapı aralığından bir as-kere notu uzattıktan sonra odaya döndü.

Sandalyenin kenarına elini koymuş, parmaklarıyla oynayan kadına baktı. Geçmişin sahneleri perde perde gözlerinin önünden geç-ti. Parmaklarıyla oynayan bu kadın her zaman “*neden hepsi aynı boyda değil?*” derdi. İşaret ve yüzük parmaklarının orta parmağa dayandıklarını, zavallı insan duruşuna benzediklerini söylerdi. Adam, bu sözler karşısında uzun uzadıya gülerdi. Daha o zamanlarda anlamalıydı kadının şu anki halini.

Dudak kenarında hafif bir gülümseme belirdi. Kadın, başucunda durmuş bekleyen adamın varlığından habersiz, doğallaşan hareketini tekrarlıyordu. Parmaklarıyla oynamasının, yanındaki insanı geçmişin sayfalarında dolaştırdığını bilmiyordu.

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

Karar aşamasını, her şeyden ayrılması ve o yaşamı bırakması gerektiği günleri düşünüyordu. Bir kez olsun dönüp bakmamıştı geçmişin o buğulu yüzüne. Yanılgılarını görmesi, insan olma arayışı, zor-lanmasına neden olsa da, bu başlangıcın sonuna varması gerektiğine kendini inandırmıştı. Yaşamının en büyük amacı olan özgürlüğü, daha çocukluğunda aramıştı. Minicik beyni, karşılanamayan istemleri karşısında hayallerle doluydu. En büyük istemi bir bisikletti. Ama hiçbir zaman bisikleti olmamıştı. O nedenle hayal ettiği bisiklet de, diğer çocuklarınkinden farklı olacak ve havada uçacaktı. İsteddiği her yere gidecek, dağ yamacında bir kulübede yalnız yaşayacaktı. İnsanların olmadığı bir dünya kuracaktı. Aradan geçen yılların ona ilk öğrettiği şey, insanların insanlarla var olduğu gerçeğiydi. Bu gerçeği öğrendiğinde dağ yamaçlarında değil, dağ doruklarındaydı. Bu şansı yakaladığı için kendini şanslı görüyordu. Dudak kenarından gülerken, *'ne günlerdi'* diye mırıldandı.

Kapının açılması ile bu düşten uyandı. İçeriye ince, uzun boylu, giydiği kıyafeti üzerine kısa gelen bir er girdi. Siyah göz bebekleri ışıldayan er, sevecenlikle kadına baktı. *'Ne var'* diye soran komutanına baktığında bu bakışların yerini donuk bakışlar aldı. Elindeki kağıdı uzatarak, *"hemen imzalamanız istendi komutanım"* derken şiveli konuşmuştu. Kadın bakışlarını ona çevirerek *"bakışlarının nedenini şimdi anladım"* dercesine, duygulu bir şekilde askeri süzdü. Asker de tekrar ona bakarak, gurur duyan bir edayla kadına gülümsedi. İçinde yaşadığı çember, istediği gibi davranmasını engelliyordu. Kadın ile arasındaki çizgiyi net görüyordu. Kadının bakışlarının hala üzerinde olduğunu görünce halinden utanır gibi oldu. *"Keşke elimden bir şey gelseydi"* diye mırıldanınca, *"bir şey mi söyledin"* diyen komutanına, *"herhangi bir emriniz var mı diye sormuştum komutanım"* diyerek korkusunu açığa vurdu. *"Gidebilirsin"* diyip, askerin çıkmasını bekledi. Sert topuk çarpıp çıkan askeri görmezden geldi. Kadınla er arasında gelişen bağı ve nedenini anlamıştı. Aralarındaki ilişkiyi fark etmesine rağmen, müdahale edecek gücü kendinde bulamamıştı. Konuşsa yenileceğini biliyordu. Yıllar öncesinde savunduğu düşüncelerini savunma cesaretini gösteremediğinden değil miydi bugün yaşadıkları. Şu anda, karşı durduğu dünyanın en öndeki savunucusu değil miydi?

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

Uzun günlere yayılan düşünmeler ardından, aldığı karar sonrasında, yenilgiyi kendine layık görmemiş miydi? Bunun adının ihanet olduğunu kendine itiraf etmekten her ne kadar kaçsa da, karşısındaki kadının varlığı her saniye bu gerçeği yüzüne vuruyordu. Evet ihanet. Kendine, özlemlere, bu kadına ihanet. Bu gerçeği çok iyi bildiğinden, daha fazla öfkeleniyordu. Yüzüne taktığı maskeden sıyrılmasının bitiş olacağını biliyordu. Çünkü, gidebileceği bir başka sığınak kalmamıştı. Şimdi ortalarda bir yerlerde dolanıp duruyordu.

Subay, ani bir hareketle kapıya yöneldi. Kapıyı açık bırakarak dışarı çıktı. Karşısındaki adamın her hareketini takip eden kadın, yerinden ağır ağır kalktı. Keskin olmayan bir refleksle pencereye yöneldi. Yüksek bir binada olduğunu, caddeden geçen arabaların küçük görünmesinden anladı. Üst üste yığılmış beton binaları izledi. Bir zamanlar ne kadar da ihtişamlı gelmişti bu şehirler, sonu olmayan ışık yığınları. Herkesin kendine göre yaşadığı insan toplulukları, yalnız yaşam alışkanlıkları. İçine girdiğinde de yaşadığı bunalım. İşte bunların hepsini fark ettiğinde, kaçıp kurtulmak için bir an dahi tereddüt etmemişti. Güneşin doğrudürüst görülmediği bu yerlerde, doğanın sunduğu hiçbir şeyden eser yoktu. Çocukluğunda da doğaya hayrandı. Dağları seviyordu. Çocukluk yıllarının yaşanan bir parantezinde; bir başka kasabaya taşındıkları zamanı hatırladı. Burada dağ görememenin sıkıntısını uzun süre yaşamış, bir gün annesine “*neden hiç dağ yok buralarda*” diye sormuştu. O çocuk yaşında ovalık bir yerde yaşadıklarını anlayamamıştı. Yüksek bir ağaca çıktığı bir günde, çok uzaklarda bir dağ doruğu görmüştü. Heyecanlanmış ve coşkuyla müjdeyi kardeşlerine vermek istediğinde de ağaçtan düşmüştü. Elini dizine götürdü ve hafifçe okşadı. Çünkü düştüğünde dizinden yaralanmıştı. Başını sallayarak geçmiş bu kadar net hatırlayabildiğine güldü. İnsanı insan yapanın onun yaşadıkları olduğunu iyi biliyordu. Şimdi ise dayaktan dolayı ağırıyordu dizleri.

Ayağa kalkması onu dinlendirmişti. Dağlarda saatlerce yürümekten dolayı yorulduğunu hiç hissetmemişti. Bacakları yıllarca bıkmadan taşımıştı onu. Bu nedenle en yakın dostu olarak bakardı ayaklarına. Gözlerini, pencerenin uzaklarına dikti. Solgun görünen dağ silsilesine baktı. Fabrika dumanı, korna sesleri, insan

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

koşturmaları arasında hiçbir özelliği kalmamış bu dağa bakarken içi burkulmuştu. Doğanın, yaşama ve insanlığa armağanı bu yerlerde tükeniş vardı şimdi.

Ayak seslerini duyduğunda arkasına baktı. İnce, uzun boylu asker onu ayakta görmenin şaşkınlığıyla öylece durakladı. Kadın karşısındaki adamı gördüğünde içinde tatlı bir hissin, sevincin başladığını fark etti. Asker keke-meli ve şiveli bir üslupla *“sizi koğuşunuza götürmem lazım”* diyince, kadın itirazsız hemen askerin önüne geçti. Çok şey konuşmak isterdi bu askerle ama asker daha çabuk davranarak *“sonuna kadar direneceğini biliyoruz. Arkadaşların da senin gibiler. Öyle konuşuyorlar kendi aralarında”* diye kısık bir sesle kadınla konuşunca, kadın şaşkınlığını gizleyemedi. Biz dediği kimlerdi acaba? Arkadaşlarının iyi olduklarına dair haber almanın sevinciyle bağırabilirdi. Arkasına dönüp, askere baktıktan sonra adımlarını sıklaştırıp, ağrımaya rağmen belini dikleştirdi.

II. BÖLÜM

“Yedi saat boyunca, sürünerek tank pususundan kurtulmaya çalışıyorduk. Grubun sorumlusu bendim. Bu zorlu anda burnuma gelen kekik kokusu üzerine elimi uzatıp bir tutam kekik kopardım. Daha önceleri olsa bu kadar dikkatimi çekmezdi. Bu otu ne kadar sevdiğimi o anda fark ettim, ama kendi kendime ‘ölüme bu kadar yakınlaşmışken, neden şimdi güzelliğine vardım bu kokunun’ diyerek halime güldüm”. Uzun saatler boyunca geçmiş anılarını anlatan arkadaşına, bu öykünün en az yirmi sayfada yazabileceğini söylemişti. Karşısındaki subay kekiğini yudumlarken, o gün arkadaşıyla yaptığı bu konuşmayı anımsadı. Gözlerinin üstüne düşen saçlarını arkaya doğru düzelterip, belini dikleştirdi. Kolundan tutup, sürüklercesine çekiştiren askere “kendim oturabilirim” diyerek, koluyla askerin elini itti. Bir adım geri atan askere, el işaretiyle “sen çık” diyen rütbeli asker, yerinden kalkıp “buyurun” diyerek kadına sandalyeyi işaret etti. Subayı duymazlıktan gelen kadın, küçük adımlarla sandalyeye yürüdü. Demir ayaklı, siyah deriden yapılmış sandalyeye bakınca; devlete ait tüm kurumlarda bu dekorun olduğunu fark etti. Kendisine her zaman itici geldiğini; belediye otobüslerinde bunları ‘eylem’ diye nasıl jiletlediklerini anımsadı. “Neler de yapıyor muşuz gençken” diye mırıldanarak kendine güldü. Karşısında ona dik dik bakan rütbeliyi ilk kez görüyordu. Uzun boylu, kumral subay; ellerini arkada birleştirmiş, konuşmaya nereden başlayacağını hesabını yapıyor gibiydi. Hafifçe öksürerek konuşmaya başladı. *“Hakkınızdaki iddialar çok ciddi. Sizinle olanlar her şeyi itiraf ettiler. Siz de konuşursanız yararınıza olacağını bilmelisiniz”.* Konuşurken kelimeleri itinayla seçtiği belliydi. Masaya yanaşıp buharı çok cılız çıkan kekiğinden bir yudum daha içti. Derin bir nefes alarak, omuzlarından büyük bir yük kalkmış gibi rahatladı. Subayın söylediklerinin doğru olmadığını biliyordu. Arkadaşları yaşamları pahasına da olsa direneceklerdi. Yaşamın onlara öğrettiği en büyük inancı bir çırpıda bırakmayacaklardı.

Bu oyunların artık klasikleştiğini, yeni yalanlar bulmaları gerektiğini söylemeyi düşündü. Fakat isnifini hiç de bozmaya niyetli değildi. Yıllarca açlığın, susuzluğun, durup-dinlenmeden

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

çalışmanın, soğuşun acısını yaşayanların en son durağıydı ihanet. Çünkü, ölüm ile yaşam onlarda kardeşti ve her an birisi olmak kaçınılmazdı. Bakışlarını, pencere kenarındaki saksıya çe-virdi. Doğasını yitirmiş bir lale, saksının ortasında duruyordu. Oysa gördüğü rengarenk laleler, o yemyeşil çayırarda ne de güzel duruyordu! İnsana yaşama sevinci veriyordu. Karşısında duranların bu güzelliklerden haberdar ol-madıkları saksıdaki laleden anlaşıyordu. O nedenle söylenilenlere fazla önem vermiyor, buradaki her şeyin yapay olduğunu görüyordu. Tıpkı saksıdaki lale gibi..

Hafif çalan kapı aralanınca koridorda elindeki top şekeri yüzüne bulaşmış, yuvarlak suratının ortasında iri, siyah gözleri parlayan, dört-beş yaş-larında sallapati yürüyüşüyle gidip-gelen bir çocuk gördü. Çok heyecanlanmıştı. Severdi çocukları ve yaşamının büyük bir bölümünü onlarla paylaşmıştı. Bu çirkin ortamda, bu çocuğun işi neydi? Büyüdüğünde onu nasıl bir dünya bekliyordu? Yok olmaya yüz tutmuş bir yaşamın payına düşen yanını yaşayabilecek miydi? Çocuksuzlaştırılmaya çalışılan bir halk gerçeğinden geliyordu. Bu çocuğun, ne kadar şansı olabilirdi? Kendisi mutlu bir çocukluk yaşamamıştı. Ezik büyümüşü. Toplumsal değer yargılarının baskısı, uzun süre üzerinden gitmemiş; konuşmayı, rahat davranmayı, yeni yaşamı aradığı yerlerde bulabilmişti. Ulaştığı gerçek, insanın kendini kaybettiği yerde arayıp bulmasıydı. Yaşadığı mücadele, geçmişin ayak izlerinin doğru görülüp yeni bir izi yaratma mücadelesiydi. Bunu yaparken inkara kalkışmadı yaşanılanları. Hep yeninin arayıcısı oldu ama bunun takipçisi olamadı. Boğazı düğümlemişti. Kahrolası hata. Nasıl oldu, nasıl?

Hüzünlü bir şarkının melodisini duyar gibi oldu. Şarkıyı söylemek geldi içinden. Elektriklerin kesik olduğu gecelerde; gaz lambasının loş ışığı altında, yanan sobanın damda yansıyan aksi ve cızırtı çıkaran çaydanlığın senfonisi eşliğinde kardeşleri ve halasıyla söylediği şarkıları anımsadı. Baba-annesinin, saçlarında dolaştırdığı parmaklarını his etti. Tatlı bir uyuşukluk çöktü üzerine. Kadın bunları düşünüyor ve yaşıyorken karşısındaki subay olanlardan habersiz, kara ferman çıkarmanın peşindeydi. İçeriye giren diğer subay ile masada üst üste yığılmış dosyaları

karıştırıyor, arada bir kadına bakarak sessizce konuşuyorlardı. Bu bakışlar oldukça sorgulayıcı ve huzur bozucuydular.

Karşısındakilerin mimiklerine yansıyan sıkıntıyı takip eden kadın, arkadaşlarının da konuşmadıklarını rahatlıkla anlayabiliyordu. Kadın,fark ettirmeden bir çocuk coşkusuyla sandalyenin altından ayaklarını sallamaya baş-ladı. Gururlanmıştı. Sıkıntıyla başlarını kağıtlardan kaldıran askerler, bulundukları binanın derinlerinden gelen slogan seslerine kulak kabarttılar. Acele ile dosyaları toparlayan esmer subay, topuk çarpıp dışarı çıktı. Çok sinirli oluşundan mı, yoksa pencere açık olduğundan mı, kapı çok hızlı çarpmıştı.

III.BÖLÜM

Bakıştılar.

“Değişmişsin” dedi biri içinden.

“Farklı dünyalardayız” dedi diğeri içinden.

“Bak” dedi kadına. “Birkaç şey söylersen, sen de arkadaşların da kurtulursunuz” diyerek, sert bir ses tonuyla, hükmedercesine kadına çıkıştı. Ka-dının cevap vermeyeceğini çok iyi biliyordu ama konumu itibariyle bunu yapması gerekiyordu. Duyguları aynı şeyi söylemese de, kendine ait olmayan sözleri uzun yıllar boyunca çok iyi ezberlemişti. Acaba mutlu muydu? Karşı-sındaki kadının yıllar öncesinde mutluluğa dair sözlerini hatırladı. “Bu mut-luluk sanrısı bizim için uzun sürmeyecek, kim bilir bizleri nerelere savuracak bu sanrı” derken, sanki o zaman bugünkü karşılaşmalarını biliyor gibiydi. Kadının kazandığını kendine itiraf etmesi uzun sürmemişti. Aralarında *-sen olmasan yaşayamam-* bağından çok, bir şeyler yaratma istemi vardı. Bunun da bir yanılsamadan ibaret olduğunu, öncelikle kadının kavraması, onun a-dımlarını her zaman erkekten önce atmasına neden oldu. Yaşadıkları bunalım dolu yıllar kendini yenileyen ile yenilemeyi farklı dünyalara savurmuştu. Erkek, bittiğini hissettiği bir anda evlilik demişti ancak yaşamın vadettiklerini benimsemeyen kadın, büyük bir tepkiyle karşılamıştı söylenenleri. “İnsanın bitiş noktası” olarak değerlendirdiği annesinin yaşamını yaşama-mayı kendine benimsetmişti. Bir erkeğin kadını olmayı asla düşünmemişti. Bunu anlayan erkeğin giderek hırçınlaşması kadını istediklerine daha da yakınlaştırıyordu.

Kadının ellerini avuçlarına alıp ‘yeniden başlayabiliriz’ demek kadar, ‘sadece birkaç kelime...’ demek de bir o kadar imkansızdı. Çünkü farklı uçları yaşıyorlardı. Kadının direngenliği karşısında kendi bitmişliğini görmek is-temiyordu. Kadının etrafında dolaşırken, kendini güçlü göstermeye çalışı-yordu ve bir yandan da nasıl bu hale geldiklerini düşünüyordu. Şimdiki karşılaşmada sıcak bir sarılma, tatlı bir gülüş yoktu ve özlem sözcükleri söy-lenmiyordu ama, kadın, geçen yılları çok iyi kavramış ve bu karşılaşmada şa-şırmamıştı. Adamın hareketlerini takip ederken, ‘sana çok şey borçluyum’ di-ye geçirdi

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

içinden.Çünkü,onun sayesinde yaşamın farklı perdelerde oynadığını görmüştü. “*Bizim için her yaşam bir dünyadır*” 1 anladığında, geçmişe artık böyle bakıyordu.

Adam, bu karşılaşmayı, uzun yolculuklara çıkmış iki insanın buluşma-sı olarak göremiyordu.Çünkü, anlayamadığı şey, yolculuğa çıkan kendisi de-ğil, kadındı.

IV.BÖLÜM

Geniş bir odada, yirmiye yakın üniformalı içinde yedi arkadaşı ile göz göze gelmenin heyecanını yaşıyordu.Sözcüklere gerek yoktu burada.Gözler her şeyi anlatıyordu birbirine. Ellerde kelepçe olabilirdi ama yürekler dağla-rın doruklarındaydı ve onları mahkum etmek kolay değildi. Hepsinin de iş-kenceden çıktıkları belliydi.Dört kadının da saçı başı dağınıktı.Fakat piş-manlığa rastlanmıyordu duruşlarında.Coşkuluydular.Karşılarında duranların rütbeleri onlara sıradanlığı ifade ediyordu.Duruşları, bu rütbelileri kahr-ediyordu.Hepsi de sonlarını iyi biliyorlardı ve bu sonu oldukça metin karşılı-yorlardı.Tüm vücutları ağrmasına rağmen ayakta kalma direngenliğini gös-terebiliyorlardı.

İsimleri tek tek okunduktan sonra, son sözlerini söylemelerini istediler. Kadın, arkadaşlarının cesaretli konuşmalarını duyduğunda daha bir coşku-lanıyor *'işte insan, işte insan'* diye haykırıyordu.Aynı sözleri bağırarak tek-rarladığında, mazgal aralanarak bir emir eri hazırlanmasını söyledi. Rüyada da olsa arkadaşlarıyla buluşmanın mutluluğunu yaşıadı..*"Şimdi ne yapıyorlar acaba"* diye düşündü. Daracık hücresinde yarattığı büyük dünyasında son günlerini yaşadığını biliyordu.Yıllar öncesinde okuduğu bir kitabın alın-tılarını, demir parmaklıklar ardındaki kız kardeşine aktardıklarını, şimdi ken-disi için tekrarlıyordu."Yemeğini ye, kitabını oku, hücreni sev" Yemek yiyip yememek onun için fazla önemli değildi ama kitapsız geçen günlerin sı-kıntısını çekiyordu.O da hücresinin her bir duvarına yüksek sesle yazdığı ya-zıları tekrar tekrar okuyordu. Duvarlarla dost olmayı öğrenmişti.Böylece yal-nız olmadığını, düşünce dünyasının derinlerinde gerçeği yakalayabildiğini görüyordu.

İnce gömleğinin yakasını düzelterip, saçlarını topladı. *"Su olsa da yüzü-mü yıkasam"* diye içinden geçirdiğinde; demir kapı aralandı.Üç emir erinin eşliğinde uzun ve karanlık koridordan geçerken, *"lavaboya gitmem lazım"* dediğinde, emir erlerinin birbirlerine bakarak onayladıklarını fark etti.İki günde bir yıkanan lavabolara gözü takıldığında midesi bulanarak ellerini yı-kadı.Saçlarını hafif ıslatarak, yüzüne su çırpı.Dışarı çıktığında, askerlerin kahkahalarla güldüklerini; onu gördüklerinde ise

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

birbirlerine işaret vererek sustuklarını, ciddi tavır aldıklarını fark etti.

Vücudunun ağrılarını hissetmiyordu artık. Tek üzüntüsü ve sıkıntısı e-sir oluşuydu. Bu durumunu kabullenemiyor, hatayı nerede yaptığını sık sık düşünüyordu. Yıllar öncesinin silinen simasıyla karşı karşıya gelişi ise, ver-diği kararın ne kadar doğru olduğunu ona gösteriyordu.

“Ne kadar çirkinleşmişsin”

Tanıdık bir oda ve suratlar. Bu manzaranın anlamını ve nedenini iyi bi-liyordu. Kılıçlarını kuşanmış şövalyeler gibi ayakta dik durmuş, kadının yeri-ni almasını bekliyorlardı. Kapının girişinde küçük bir levhanın altında dur-ması için kadına yer gösterildi. İşaretle dışarı çıkarılan emir erleri, topuk çarpıp dışarı çıktıktan sonra; iri yapılı rütbeli, kadının önünden gidip-gelerek konuşmaya başladı. *“Arkadaşların tek tek gitti”* diyince; kadın, içinde büyük bir boşluk oluştuğunu, başının döndüğünü, diz bağlarının çözüldüğünü his-setti. Arkadaşlarının hangi yollarla ortadan kaldırıldıklarını anlıyordu. Bir çok faili meçhulün olduğu bir yerde, bu son kaçınılmazdı. Tan vaktinde boyunlara usulca geçirilen kementlerin, tek kurşunla dağıtılan beyinlerin, kaybedişlerin farkındaydı.

“Bir şey söyleyecek misin” diye sorulduğunda, yüksek sesle bağırdı:

“Göğsünü mavzerlere siper etmiş birinden, sadece ‘kahrolacaksınız’ sözlerini duyabilirsiniz. Bundan başka sözüm yok.”

Bu sözler karşısında masaya sert bir yumruk indiren subay, *“GÖTÜRÜN”* diye bağırdığında, asıl ölüme gönderdiğinin kendisi olduğunu hala anlamamıştı.

Bakıştılar

“Ne kadar çirkinleşmişsin”. dedi kadın.

“Ne kadar güzelleşmişsin” dedi adam.

Başı dik, yüreği coşku doluydu. Babaannesinin, başını okşarken mırıldandığı şarkıyı duyar gibi oldu. Geriye dönüp, adımlarını düşüncelerinin temposuna uydurarak, bir ezgi ahengiyle odadan çıktı.

GÜNEŞE ATEŞ SUNMAK

NİSAN/1999

(Bazı yönleriyle gerçek, bazı yönleriyle de kurgusal olan bu çalışmamı, belki bir gün bir sinema senaryosuna dönüştürebilirim. Ömrüm yeter ya da fırsatım olursa ,GÜNEŞİMİZE BİR KÜÇÜK KIVILCIMLA ulaşmayı hedefliyorum. Tüm sevdiklerimin anısına.....)

...

Gözlerini kapayıp gördüğü bu manzaraları içine sindirmeye, bir daha unutmamak üzere zihninin derinliklerine yazdı. Kim bilir ne zaman görecektiklerini buraları. Her şeyiyle doğanın olunca aynı gözlerle görebilecek miydi yaşadıklarını? Kendini bu sorularla yormak istemiyordu. Çünkü sadece zaman bu sorulara yanıt verebilecekti...